

Kilian Rudrauf Christoph Ludwig Schwarzenau

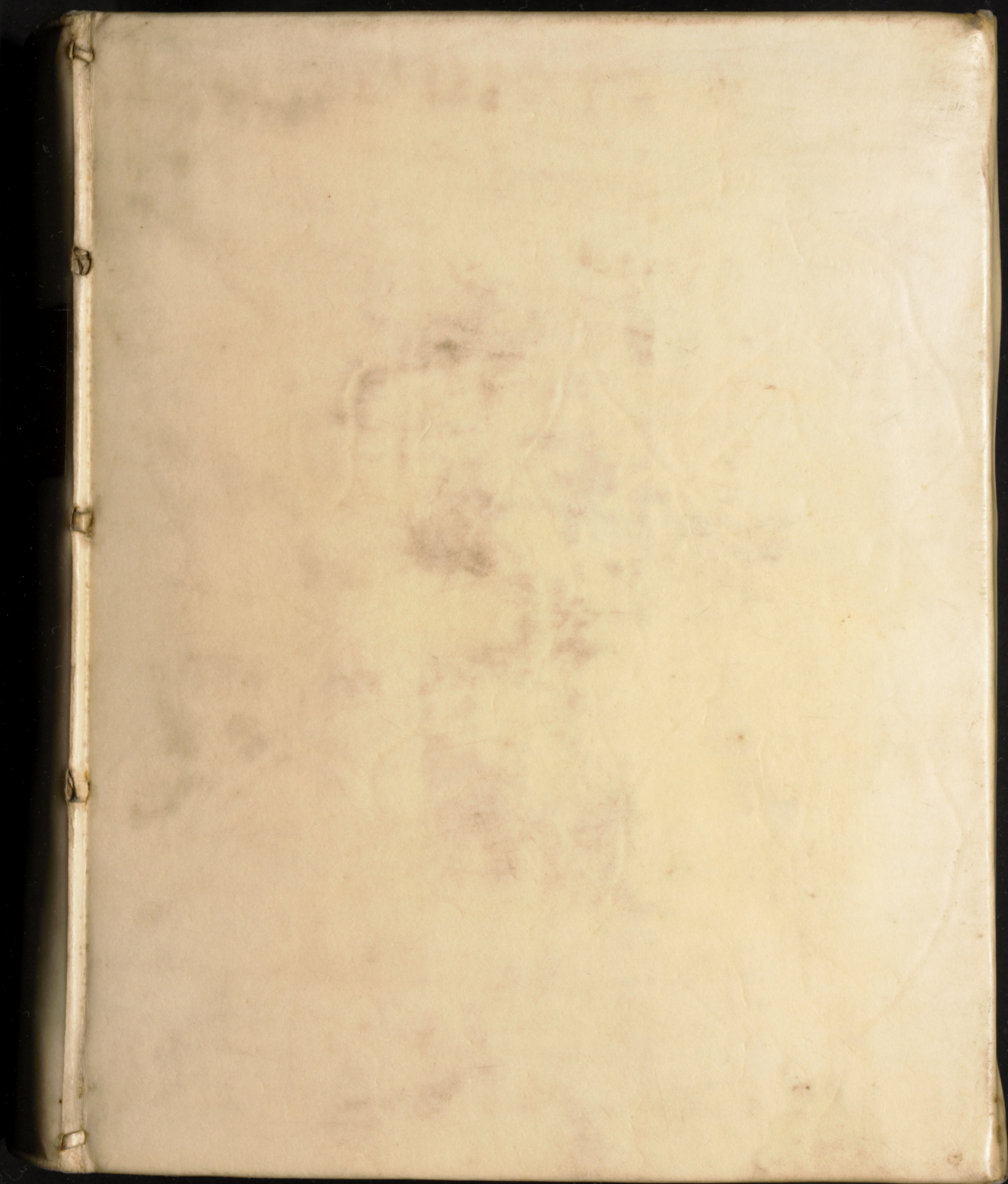
**O Christos O Pathn, Thanattheis, Zopoitheis, kai Poreutheis. Sive Disputatio
Theologica Inauguralis Ad Oraculum I. Petr. III. 18. 19.**

Giessae Hassorum: Müllerus, 1685

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn787615390>

Druck Freier Zugang

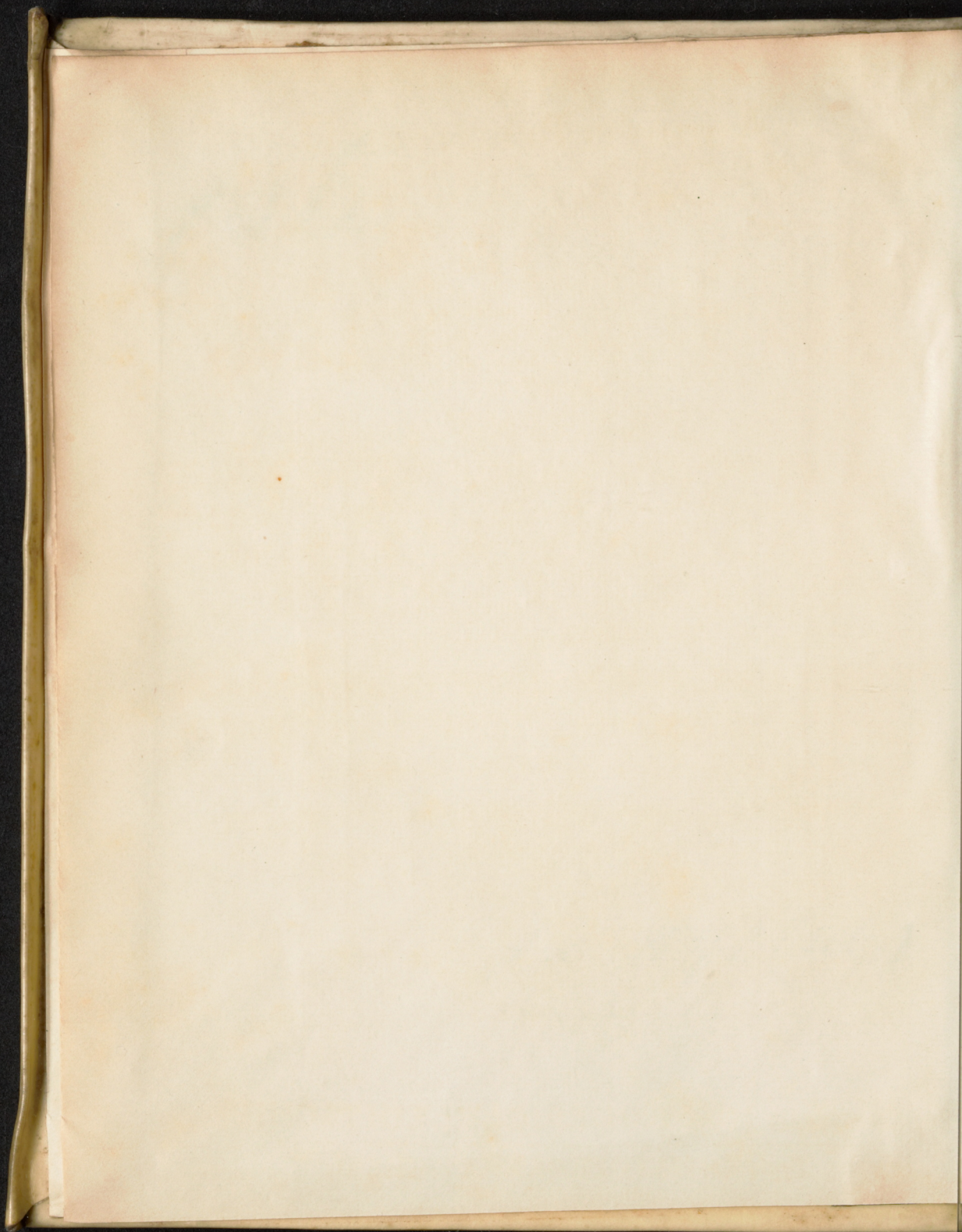

106.

Fa-1092 (106.)

36
35
34
33
32
31
30
29
28
27
26
25
24
23
22

XXIX.
Ο ΧΡΙΣΤΟΣ Ο ΠΑΘΩΝ,
ΘΑΝΑΤΩΘΕΙΣ, ΖΩΟΠΟΙΗΘΕΙΣ
καὶ ΠΟΡΕΥΘΕΙΣ.

Sive
DISPUTATIO THEOLOGICA INAUGURALIS

Ad
Oraculum I. Petr. III. 18. 19.

Quam
MODERATORE CHRISTO,

Indultu

Plurimum Vener. Theol. Facultatis,

Sub PRÆSIDIO

D^N. KILIANI RUDRAUFFII,

SS. Theol. Doctoris, ejusdemque Professoris longè
celeberrimi, Domini Patroni, Cognati & in CHRISTO
Parentis sui quavis pietate submissè
colendi,

*Pro supremis in SS. Theol. Doctoratus Honoribus & Privilegiis
solemniter obtinendis.*

Excellentissimis D^{NN}. PROFESSORIBUS
examinandam exhibet

M. CHRISTOPH. LUDOV. Schwarzenau /

p. t. Voelensis Ecclesiæ Pastor ac per Ditionem Itera-
nam Metropolitanus

Ad diem 6. Aprilis Anno M DC LXXXV.

GIESSÆ HASSORUM,
Typis HENNINGI MÜLLERI.

SUMMÆ
(*licet à Filiis suis justificata*)
HYPOSTATICÆ SAPIENTIÆ
JESU CHRISTO
DEO ac REDEMPTORI SUO SUPER OMNIA
BENEDICTO.

Perq̄ EAM

Felicissimè

REGNANTI
SERENISSIMÆ ac CELSISSIMÆ
PRINCIPI & DOMINÆ

DN. ELISABETHÆ
DOROTHEÆ,

HASSIÆ LANDGRAVIÆ, PRINCIPI
HERSFELDIÆ, NATÆ DUCISSÆ SAXONIÆ, JU-
LIÆ, CLIVIÆ & MONTIUM &c. COMITISSÆ IN CATTI-
MELIBOCO, DECIA, ZIEGENHAINA, NIDDA, SCHAUM-
BURGO, YSENBURGO & BUDINGA &c.

VIDUÆ, REGENTI ac TUTRICI
PRINCIPI & DOMINÆ SUÆ CLE-
MENTISSIMÆ

devotissimè

subjectissimè

Hacce libat

CHRISTOPH. LUDOV. Schwarzenaw.

Proœmium.

THeander noster *D. Lutherus* præsentem Petrinum locum tantæ, quanta vix in ullo alio Novi Testamenti dicto occurrat, obscuritatis esse asserit *T. II. Ien. fol. 341.* ac mysterium quoddam continere, in *Comment. super Genes. Cap. VII.* tradit: *Honorificum nobis est, sonant Ejus Verba, etiamsi quedam sacrarum literarum Mysteria ignoremus. Habuerunt enim Apostoli suas revelationes, de quibus disputare multum, arrogans & stultum est. Talis fuit hac revelatio de Christo, docente animas, si qua tempore diluvii perierunt, ad quam fortasse non ineptè referremus articulum Symboli de Christo ad inferos descendente, vid. T. I. in Gen. f. 128.* Cardinalis *Bellarminus*, hunc S. Petri locum semper obscurissimum fuisse habitum, *L. IV. de Christi anima C. XIII. §. ad ea*, scribit, ibique tres discutit expositiones. Quoniam autem arduum ac difficile Oraculum istud nihilo secius, sub solennis Disputationis incudem producere, bono cum Deo in animum induxeram meum, hæcce, quò tutior versarer ac progrederer, arripit mihi pertractandi Methodus, quâ [a] singula ejusdem verba percurrerem, horumque veros significatus traderem, ceu ex quibus unicus divinus sensus eruendus, & non ex præoccupato cerebro inferendus est. [b] Logicè resolverem, literalemque ejus sensum legitimis argumentationibus includerem, quippe

A harum

harum beneficio, quasi Delphico gladio, intricatissimos falsitatis nodos dissecare possumus. [c] Contentas in illo Fidei controversias theticè tractarem, veritatem confirmarem, & confirmatam ab Adversariorum exceptionibus vindicarem, hâc enim ratione purum & impurum non solum distinguuntur, verùm etiam ut opposita juxta se posita clariùs elucescunt. [d] Eusebianam & paracleticam praxin brevi ostenderem, cùm res nostræ Religionis non in dictis, sed in factis, consistant, Justinus paræm. ad Græc. Disputationem itaque nostram distinctis quatuor absolvemus Sectionibus, Philologo-Exegeticâ, Logico-Analyticâ, Positivo-Polemicâ & Practico-Asceticâ.

Adesto Domine JESU CHRISTE, qui pro me passus, mortificatus, vivificatus, ac in infernum Triumphator profectus es, hosque labores provehito Amen.

בִּיהָרָה

I. Petr. III. 18. 19.

Ὅτι καὶ χειρὸς ἀπαξ ὡς ἀμαρτιῶν ἔπαθε, διὰ τὸ ὑπὲρ ἀδικῶν. ἵνα ἡμᾶς προσάγαγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκί, ζωοποιηθεὶς δὲ τῷ πνεύματι. Ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν.

Sectio I. Philologo-Exegetica.

§. I.

Ὅτι quia, est conjunctio, diversas sustinens significaciones. In Sacris exponitur adversativè, assertivè, casualiter, expletivè, objectivè, ratiocinativè, reduplicativè, specificativè. Vid. Harm. 4. Evangel. Chemnit. T. I. p. 227. b. 370. a. 586. a. T. II. p. 5. a, 8, a, 9. b. 133, a, 136. b. 665. b. 898.

b. 898. b. 994. a. 1146. b. 1543. b. 1586. a. 1711. b. 1716. a. 1993.
 a. 2178. b. Hic verò loci causaliter accipi nimis manifestum est:
 Apostolus enim fidelibus, Christi, tanquam Ducis eorum,
 exemplum & considerandum & imitandum proponit, ut ideo be-
 nefacientes patiantur, cum & Hic innocentissimus pro fontibus
 sit passus.

§. II.

Καί &, est particula non solum copulativa, verum & adver-
 sativa Matth. XXI. 30. comparativa Joh. VI. 17 temporis Marc.
 XI. 22. ratiocinativa Gal. IV. 7. intensiva & emphatica Joh. XVII.
 25. Hic copulat & emphasin exprimit; etiam Christus, à quo
 Christiani denominamur, passus est.

§. III.

Χριστός Christus græcum nomen est, derivatum *χρῖστος* & *χρῖστος*
 vel *χρῖστος* uniendo, ac respondet Hebræo *משיח* Messias:
 Quo nomine Reges, Prophetæ & Sacerdotes V. T. signabantur,
 utpote qui oleo uncti Exod. XXIX. 7. I. Sam. XVI. 12. &c. ceu
 figuræ & Typi repræsentabant JESUM; Cui *ωσὶς ἐξ ὀσπρίων* illud
 tribuitur, quia est *קדוש קדוש* Sanctus ille Sanctorum, quem
 juxta vaticinium Danielis IX. 24. decurrentibus ad finem septua-
 ginta hebdomadis ungi oportuit, non externo, sed vero latitiæ
 oleo, Spiritu & potentiâ, ultra omnes confortes suos Pl. XLV. 8.
 Es. LXI. 1. Act. X. 38. Hebr. I. 9. Christus est concretum per-
 sonæ, sive nomen personæ *συνδεδεστος*, constantis duabus naturis,
 divinâ & humanâ. Neque tamen hinc, ut nec ex eo, quod offi-
 cium suum (ad quod unctus est) secundum utramque naturam
 administret, inferendum: *Λόγος* etiam juxta Deitatem ante in-
 carnationem unctum esse: quod ex Calvinianis Pezellius & Gra-
 bius propugnarunt. D. *Egid. Hunn. in Præfat. Comment. super*
Epist. ad Ephes. Describitur enim hæc unctio, ut in tempore fa-
 cta, nec obscure ad Christum quoad carnem applicatur Act. X.
 38. propterea tamen haud debet dici, solam carnem esse unctam.
 Distinguendas volumus hæc propositiones: Sola Humana
 Natura in CHRISTO est uncta, &, Christus secundum solam
 humanam naturam est unctus. Hæc orthodoxa, illa heterodo-
 xa est. B. D. *Haberhorn. Tr. de pers. Christi p. 23.* B. D. *Kromayer.*

Theol. Polem. p. 200. Præceptores mei quondam ut fideliss. ita honoratissimi.

§. IV.

Ἄπαξ semel opponitur τῷ πολλοῖς sæpè, & legitur etiam Hebr. IX. 26. 27. 28. Jud. v. 5. ἐφ' ἅπαξ compositum Rom. VI. 10. Hebr. VII. 27. IX. 12. Cùm autem Christus sese Deo pro nobis obtulerit, ut propitiatorium sacrificium, quando semel pro peccatis passus est; igitur falsissima est Socinianorum sententia: Christum non in terris, sed sub ingressum in cœlis demum esse oblatum, aut etiamnum in cœlo pro nobis offerri, ceu veri nominis sacrificium. *Consummatiss. Theolog. Dn. D. Calov. T. VII. LL. p. 506. seqq. Prücknerus* in h. l. vult, quòd ἅπαξ summam quandam denotet perfectionem per Hellenismum, ut idem sit ac verissimè, perfectissimè.

§. V.

Πεὶ pro, aliquando est ἀτιολογικόν, ut Luc. XIX. 37. ubi impulsivam decantatarum à populo laudum exponit causam. *D. Gerh. Harm. Evang. Cap. CXLIV. T. II. p. 115. a.* Verùm hoc in loco sumitur pro ὑπερ, conf. Matth. XXVI. 28. Marc. I. 44. Joh. XVII. 9. Rom. VIII. 31. *D. Dorschens P. I. Theol. Zach. p. 259. D. Calov. in Theol. Apost. p. 349.*

§. VI.

Ἀμαρτηῶν peccatis, Ἀμαρτία unde sit dicta? *Augustinus* sibi non occurrere dicit *l. 3. 99. sup. Levit. Cap. XX. Suidas* deducit ab alpha σηρακῶ, & μαρπειν assequi, & definit Ἰν ἡ ἀγαθῶ ἄπορυχίαν. Cui subscribit *D. Gerh. Harm. Cap. CXC. T. II. pag. 1846. a.* scribens: Judas utitur verbo ἀμαρτανῶ, quod descendit à μαρπειν apprehendo, assequor, fatetur igitur se à peccato quasi apprehensum, comprehensum, es habe ihn die Sunde ergriffen. Ab ἀμαρτανειν autem descendere ἀμαρτηαν, tradit *T. II. LL. p. m. 291.* Alii derivant à μη & ἀρταῖω, quod sit aliquid non congruum. Vid. *D. Calov. T. V. LL. p. 10. Origenes* vocat ἀμαρτηαν, quod post deliberationem sciens volensque aliquis committit. Rectius tamen pro generali voce habetur, tam originale quam actuale peccatum denotante. Matth. I. 21, Rom. V. 12. 13. 21, *D. Chemnit. LL. P. I. p. m. 199.*

§. VII.

§. VII.

Ἐπαθε passus est, ἀπέχειν pati. Legunt nonnulli ἀπέθανε ab ἀποθνήσκειν annotante *Cornel. à Lap.* in h. l. quo modo quoque Syrus reddidit מֵת mortuus est. At priorem probat contextus.

§. VIII.

Δίκαιος justus, sic vocatur Christus, non præcisè ab obedientia secundæ legis tabulæ præstita, de qua sumitur justitia Luc. I. 75. & à qua Simeon denominatur justus Luc. II. 25. sed absolutissimè, non tantùm ratione Personæ, quòd secundum Divinam naturam in se essentialiter justus, & secundum humanam peccati expers sit omnis, ὅσιος, ἀναγιγνώσκων, ἀμίαντος, κεχρησμένον ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν Hebr. VII. 26. adeoque nec peccare poterit, contra *Episcopium* impiè ac scandalosè disputantem: Christum potuisse peccare, non tamen peccasse. *D. Calov. in Consid. Arminian. p. 201. seq.* Verùm etiam respectu Mediatorii Officii, in quò nobis agendo & patièdo justitiam acquisivit. Vel justus est essentialiter, habitualiter, causaliter & meritoriè. Conf. Jer. XXIII. 6. XXXIII. 16. יהוה צדקנו Act. III. 14. VII. 52. I. Cor. I. 30. Hic cum primis Christi justitiam secundùm carnem respici videtur, quia juxta hanc pro peccatis, proque injustis passus est.

§. IX.

Ὡς pro, præpositio, pro diversa constructione diverso adhibetur sensu, cum accusativo constructa proprietatem vel superioritatem infert Matth. X. 24. 37. Luc. VI. 40. XVI. 8. Sed cum genitivò usurpatur (α) de objecto & æquivalet præpositioni de Rom. IX. 27. II. Cor. I. 6. Phil. I. 7. II. Thess. II. 1. (β) de impulsiva causa, tum interna πνευματικῆ Phil. II. 13. tum externa πνευματικῆ Rom. XV. 9. II. Cor. I. 11. VII. 4. IX. 2. XII. 10. Eph. I. 16. V. 20. II. Thess. I. 5. (γ) de conjunctione, ut ferè idem sit quod cum Marc. X. 40. Luc. IX. 50. Rom. VIII. 31. (δ) de causa finali, & finem, commodum seu utilitatem notat Joh. XI. 4. II. Cor. XII. 10. Col. I. 7. (ε) de surrogatione, ac significat vice seu loco Joh. X. 12. XIII. 38. XV. 13. Act. XXI. 25. Rom. VIII. 26. IX. 10. XVI. 4. I. Cor. XV. 20. II. Cor. V. 2. Philem. 13. I. Joh. III. 16. *D. Calov. Theol. Apost. p. 156.* Quo vicario sensu in loco nostro accipitur.

§. X.

Ἄδικον injustis. Ἄδικος injustus ex ἀ privativo & δίκη jus, qualis equidem naturâ omnis homo est, quia pravum est humani cordis figmentum ab adolescentia sua Gen. VIII. 21. Speciatim autem ἄδικοι dicuntur increduli I. Cor. VI. 1. sicut iusti fideles, Christum verâ fide amplexi, iustificati, non viventes in carne, sed in fide Filii Dei, Matth. X. 41. Gal II. 20. Utraque acceptio hîc stare potest.

§. XI.

Ἰνα ut, quandoque ponitur ἐμβολικῶς, ut sequelam tantum aut eventum noter Marc. XI. 25. Joh IX. 2. I. Cor. XI. 19. &c. item εἰδικῶς ceu specificativa particula Joh. XV. 8. 12. 13. pro πῶς quomodo Matth. XXVI. 4. exponentibus sic Marco XIV. 1. Lucâ XXII. 1. pro ὅτε quando Joh XVI. 32. ac αιτιολογικῶς vel τελικῶς de finali causâ, prout in Petrino nostro loco, D. Gerhard. Harm. T. II. p. 284. a. 952. b. 1425. a. 1596. b.

§. XII.

Ἡμᾶς θεοσάγγη nos adduceret. Occurrit hîc Anadiplotis Attica, quâ Præterito tam activo quàm medio, nec non aoristo secundo activo, item quandoque plusquamperfecto activo & passivo, verborum ab α, ε & ο incipientium, eleganti & Atticis usitatissimâ θεοθέσει initiales præsentis duæ literæ præponuntur, sicque vox syllabâ auctior redditur. Vid. *Dialectol. Sacr. Wylsui* p. 33. 40. θεοσάγγην propriè significat adducere Luc. IX. 41. Act. XII. 6. XVI. 20. Attamen non est absurdum de oblatione, vel adductione per oblationis ac doni modum exponere. D. Gerb. Comment. in b. l.

§. XIII.

Τῷ Θεῷ Deo. Θεός derivatur quibusdam à θεέν currere, quòd providentiâ suâ percurrat omnia Sap. VIII. 1. vel ab αἰθεύειν urere, quòd consumens sit ignis Deut IV. 24. Ebr. XII. 19. vel à θεᾶσθαι, quòd omnia cernat, vel ab antiquo verbo θεῶν (προπθηνμι) pono, quòd sit ὁ θεὸς τῶ πάντων qui omnia fecit & posuit, uti voluit. Licet autem hæ rationes omnes apprimè Deo conveniant, nomen ipsum tamen primitivum esse cognoscimus, asserentes simul, quòd aliquando creaturis & λεγομένοις θεοῖς impropiè

prie tribuatur, nihilo tamen minus in propria & principali significatione Divinae Naturae & Essentiae significativum sit, & non tantum officii, dignitatis & potestatis: Item quod voci θεός indifferenter modo praeponat, modo non praeponat articulus ὁ, cum de vero Deo sermo sit, contra Photin. & Socinianos. *D. Gerhard. Exeg. p. m. 209. seq. 227. D. Calov. in Theol. Nat. & Revel. p. 434. seqq. 478. seq. & T. II. Syst. p. 125. seqq.* Alias Deus hic & personaliter & essentialiter accipi potest. Nam Deus erat in Christo, mundum sibi reconcilians, II. Cor. V. 19.

§. XIV.

Θανάτωδεις μὴ σαρκί, ζωοποιώδεις δὲ τῷ πνεύματι. *Complutens. Glossa, Lyranus* aliique Veteres Latini, & ex modernis *Gagneus, Catharinus, Arias & Suarez. 3. p. r. 2. disp. 43. sect. 3.* legunt ita: *Mortificatos quidem carne, vivificatos autem Spiritu: atque explicant. Christus sua gratia facit nos mortificare carnem, eamque subicere Spiritui, ut illo vivamus, mentemq. erigamus ad bona spiritualia & caelestia.* Verior verò lectio est Graeca, cui adstipulantur *Syrus, Augustinus Epist. 99. Cyrillus de Fide ad Reginas, Petrus Alex. in Concil. Ephes. tom. 2. 7. Hieron. in Cap. LIV. Es. Oecumen. Variabl. Cajetan. Hesselius & alii.*

§. XV.

Θανάτωδεις, ζωοποιώδεις, mortificatus, vivificatus. Haec participia praeteriti temporis *περὸς ημαστας* important, ac refelunt eorum versionem, qui autumant, Petrum ita loqui, ut Christum corpore mortuum & animam vivum diceret. Quandoquidem aliud est *θανάτωδεις* & aliud *ζωοποιώδεις*. *D. Gesn. Disp. XIV. pro Libr. Concord. p. 526. seq.*

§. XVI.

Μὲν δὲ sunt adverbialia conjunctiones, in oratione ut plurimum se mutuo sequentes, interdum enim, quamvis rarius, & μὴ ponitur, sine δὲ subsequente. *Act. III. 21. 22. In v. 23. legitur quidem δὲ, sed hoc non respicit antecessum μὴ.* *Heerwart. in Scrut. Philolog. p. 135.*

§. XVII.

Σαρκί, τῷ πνεύματι, in grammatica hacce rectione sunt restrictivae particulae, vel vocabula utramque naturam in Christo deno-

denotantia, & restrictiones includentia, ut illud secundum vel juxta carnem aut humanam naturam Rom. I. 3. vel in carne I Petr. IV. 1. hoc per Spiritum vel Dei virtutem II. Cor. XIII. 4. vel juxta divinam naturam dicat. Ubi tamen $\tau\omega$ in, per, juxta, secundum, non sunt χωριστὰ, διαμεριστὰ, separativa, divisiva, quasi, Christus in carne vel juxta aut secundum carnem est mortificatus, idem sit, ac sola Christi caro est mortificata: Quippe quod S. Scriptura nusquam dicit, sed passiones potius sicut & actiones personæ tribuit. Et, Christus est per Spiritum, vel juxta aut secundum Divinitatem vivificatus, sensus hic sit: juxta divinam naturam tantum est vivificatus (activè sc.) Christus enim ut Homo efficaciter ad sui vivificationem concurrat, seque ipsum excitavit, vi veræ communicationis idiomatum, ex personali Naturarum Unione resultantis. Sed sunt διαφορετὰ, διαμεριστὰ, ἐνδεκνὰ, distinctiva, discretiva, ostensiva, quæ ipsas naturas à se invicem distinguunt, earumq; naturales proprietates discernunt, nec non ostendunt naturam, propter quam de Christo, tanquam totâ personâ, quæ est θεῶν θεῶν, prædicatur, quod sit mortificatus, & naturam, propter quam $\tau\omega$ activè vivificari vel activa resuscitatio de toto Christo affirmatur. Quod Σὺν ἡμῶν hic integram & perfectam Christi humanam, πνεῦμα autem Divinam Ejus significet naturam, ex parallelis de Christo agentibus locis colligitur Joh. I. 14. Rom. I. 3. I. Tim. III. 16. I. Petr. IV. 1. I. Joh. IV. 2. D. Gerh. Exeg. p. m. 467. Comment. in h. l. p. 430. seq. B. D. Haberk. Tr. de Pers. Christ. p. 426.

§. XVIII.

Vana est exceptio Ariana Catech. Ger. p. 318. Petrus sagt nicht / daß Christus durch seinen Geist lebendig worden / sondern nur / durch den Geist / welches soll vom Geist Gottes verstanden werden. Ad quam β det Plur. Vener. Facult. Theol. Witteberg. in istius solida refutatione p. 571. Es sagt St. Petrus auch nicht / daß Christus nach seinem Fleisch getödet sey / sondern nur / nach dem Fleisch / möchte derowegen etwan ein alter Schwermur von den Basilidianern aus der Photinianer Logica gefolgert haben / es ist Christus nicht in seinem Fleisch / sondern

sondern in Simonis von Cyrenen Fleisch gecreuziget und getödet worden. Eben das / so unsere Widersacher diesen Schwermern antworten möchten / sey ihnen auch gesagt. Darnach so ist's ganz unrecht / daß man den Geist Gottes dem Geist Christi entgegen setzet. Dann hält man doch gemeine Heiligen dafür / daß der Geist Gottes in ihnen wohne / derer Leiber auch des 3. Geistes Tempel genennet werden *I. Cor. III. 16.* Warumb solte man dann nicht Christi Geist den Geist Gottes nennen / mit welchem Er doch ohne Maß gesalbet ist / *Joh. III. 35. Ps. XLV. 8.*

§. XIX.

*Cornelius à Lapide in h. l. genuinè per Spiritum, inquit, animam accipe; hanc enim opponit carni Christi, & hæc predicatur inferis, ut sequitur, q. d. Christus mortificatus & occisus est secundum carnem, at vivificatus secundum animam, idque tripliciter. Primo q. d. carne Christi moriente, anima eius non est mortua, sed vivificata, i. e. remansit viva & gloriosa. Secundo Christi anima post mortem carnis fuit vivificata, i. e. planè viva, beata & gloriosa effecta, adeo ut triumphatrix dominaretur demonibus & inferno, ut sequitur. Tertio planè & plenè Christus vivificatus est Spiritu, quando virtute Spiritus i. e. anima sua à mortuis resurrexit. Tunc enim anima quasi instrumentum divinitatis ejus carnem ingressa, eam rursus animavit & vivificavit, novamque vitam & gloriosam ei communicavit. At plures Jesuita cumulat errores. Nam (1.) præsupponit significationem carnis pro corpore & Spiritus pro anima tanquam certam, quæ est probanda. Neque ei favet oppositio: Salvâ etiam hâc manente, nihilominus interpretatio perstat nostra. (2.) Unum eundemque cum *Matthia Martinio* Calvinista videtur errare errorem, quòd mors non sit separatio animæ à corpore, sed privatio vitæ corporis, quem *Magnus olim Theologus B. Senior Mentzerus* accuratissimè confutat in *Anti-Mart. p. 372. 404. seqq.* vel *T. II. p. 229. seq. 249. seq.* Neque animæ neque corpori seorsim mors competit, verùm toti homini, rationali animâ & corpore constanti, quem aut integram humanam naturam orthodoxa Ecclesia hîc per carnem*

B

intel-

intelligit. (3.) minùs commodè dicit ac interpretatur, anima ejus non est mortua sed vivificata, i. e. remansit viva: quia vivificari de amissæ vitæ restitutione debet accipi, uti liquet ex opposito mortificari; nihilque potest dici non esse mortuum sed remanere vel conservari vivum, nisi quod morti obnoxium est, & cui mors imminet. *D. Gerb. T. VIII. LL. p. 226.* (4.) malè solam animam, ceu triumphatricem, dæmonibus & inferno dominatam fuisse statuit. Cùm totus Christus, animâ & corpore constans, vel tota persona, Deus & homo, ad inferos descenderit, illisquæ Victor dominatus fuerit. (5.) minùs rectè ait: Christum virtute animæ suæ resurrexisse à mortuis. Quamvis enim anima Christi, quatenus ipsius Substantialis & Personalis vitæ templum est, corpus suum vivificavit, & vivificandi vim in proprio suo corpore exercuerit, eò quòd alter Adam factus est in Spiritum vivificantem I Cor. XV. 45. attamen ipsa non per se & suâ virtute corpus in vitam reduxit, sed communicatâ ἔ λόγῳ vivificatrice potentia.

§. XX.

Εν in, præpositio multiplicem habens significationem. (a) notat rei complementum, idemque valet quod *μὲν* Luc. XI. 37. ἐν τῷ λαλήσαι postquam locutus est. (b) instrumentalem causam Matth. III. 11. ἐν ὕδατι cum aqua. (c) motum ad locum Marc. I. 15. πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ pro eis τὸ εὐαγγέλιον. (d) efficientem causam Luc. IV. 1. Jesus actus est ἐν τῷ πνεύματι pro εὐαγγέλιῳ ἔ πνεύματι interprete Matthæo c. IV. 1. (e) quamcunq; causam Rom. V. 9. Justificati ἐν τῷ αἵματι per sanguinem. (f) objectum Rom. XI. 2. an nescitis ἐν ἡλίᾳ de Elia. (g) idem est ac propter Matth. XI. 6. Beatus, qui non fuerit scandalizatus ἐν ἐμοὶ propter me, mei causâ. Hâcque ratione interpretetur *Oecumenius h. l. ἐν ᾧ* ob quod, idcirco, quamobrem. q. d. *Quia Christus mortuus est pro injustis, non tantum sui ævi & sequentis, sed & pro iis, qui ejus incarnationem præcesserunt, puta qui fuerunt tempore Noæ, idcirco descendit ad eos in infernum, ut eos indeliberaret, eisq; sua mortis fructum, beatitudinem & visionem DEI impertiret.* Cùm verò hæc interpretatio fallas illas de patrum limbo, eorundemque exinde liberatione vel educatione, hypotheses implicet, dimit-

dimittimus illam, ac πὸ ἐν quietem notare dicimus, & ἐν ᾧ rectè exponatur in quo sc. Spiritu, *Beat. Dn. D. Misler. Superintend. mens, eheu! desideratiss. in F. Concord. p. 167.* vel in quo, momento sc. resurrectionis post ζωοποίησιν ante ἀνάστασιν tamen *D. Meisner. Christol. D. XL. p. m. 519. D. Gesn. l. c. p. 527.*

§. XXI.

Καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνύμασι & in carcere existentibus Spiritibus. Φυλακὴ à diversis Autoribus diversimodè explicatur. *Arias Montanus* per carcerem intelligit arcam Noæ. *Hesselius* gentilissimum ejusque tenebras. *Augustinus, Bedæ, Hugo &c.* corpus humanum, quod quasi carcer animæ sit. *Socin. explic. dict. Script. adjunctâ explic. c. 1. Job p. 114.* interpretatur per malitiæ & ignorantia vim. *Calvinus l. 2. Instit. c. 16. § 9.* & in Pnycho-pannychia per speculam, in qua animæ piorum fuisse dicuntur, quia erant in continua expectatione passionis Christi. *Alii* de cœlesti vel divina exponunt custodia. Quoniam autem in Scripturis ita nusquam occurrit, sed vel propriè custodiam aut captivitatem ibi significat, ut *Matth. XXV. 36. 39. 43. 44. Act. V. 19. VIII. 3. XII. 4. XVI. 23.* vel de carcere, in quem pœnæ loco quidam detruduntur *Matth. XVIII. 3.* vel de tartaro usurpatur *Apo-cal. XX. 7. conf. Matth. V. 25. Luc. XII. 58.* infernalem carcerem nomine φυλακῆς h. l. intellectum volumus, *D. Calov. LL. T. VII. p. 690. T. XII. p. 66. D. Gerb. Harm. Cap. CLX. T. II. p. 677. b. & T. VIII. LL. p. 225.* Et nobiscum consentit *Syrus*, qui habet ܠܦܫܒܐ in inferno.

§. XXII.

πνύμασι spiritibus. Perperam nonnulli legunt πνύμασι spiritu, ac vertunt spiritualiter, quasi Christus non personaliter sed in spiritu, i. e. per vim & efficaciam venerit in carcerem, ut *Johannes Benedictus & vetusta manuscripta Biblia Collegii Romani,* teste *Cornelio à Lapide* in h. l. Græca enim exemplaria habent pluralem numerum, & *Syrus* legit ܠܦܫܒܐ animabus. Unde per Spiritus quoque non possunt intelligi, vel Noa & ejus Filii cum Uxoribus, vel Gentiles, vel homines, qui temporibus Noæ erant. Nam de Spiritibus separatis loquitur *Apostolus*, & non hominibus, illosque vocat v. seq. 20. ἀπειθήσαντες, inter quos

& ἀπίστος distinctio datur nulla. Illi enim sunt aut fideles aut infideles, tertium non datur. In incredulitate decedentes in infernum unice d. trahuntur.

§. XXIII.

Προφθεῖς profectus, verè, propriè. Cùm reliqua omnia propriè intelligantur, quidni & hoc vocabulum sic exponatur? præsertim quia v. 22. propriè adhibetur.

§. XXIV.

Ἐξηγεῖν prædicavit, cùm realiter, sistendo sese incredulis (qui sc. Noæ justitiæ præconis Conciones spreverunt II. Petr. II. 3.) redivivum, nec non de morte & inferno triumphantem; tùm verbaliter, non illis evangelizando, ac latissimum redemptionis, liberationis & beatitudinis nuncium afferendo, sed de ἀπιστοῖς illos convincendo, confutando & confundendo, ut magno suo malo hunc Redemptorem se sprevisse, sicque jure damnatos esse, cognoscant.

Sectio II. Logico-Analytica.

§. XXV.

Christus est passus.

Christus est Deus. E.

Deus est passus.

Propositio continetur in l. n. Assumptio quidem inter omnes SS. Trinitatem credendo colentes constat; propter Anti-Trinitarios autem brevissimis probatur ex Pl. XLV. 8. Unxit te Deus, o Deus! oleo lætitiæ, præ confortibus tuis. Act. XX. 28. I. Tim. III. 16. Ebr. I. 9. ubi θεὸς subjectivè occurrit.

§. XXVI.

Caro non est Deitas.

Christus passus est carne. E.

Christus non est passus Deitate.

Major indubitatio vera est. Quamvis enim Naturarum Κοινωνία in Christo asseramus, illà tamen neque Divina natura fit humana, neque hæc vertitur in istam. Sed vi communicationis illius, Filius Dei suam humanam naturam sibi personaliter propriam habet, & Divina ejus natura verè est ac dicitur σαρκωθεῖσθαι incarnat-

incarnata; Et Filius hominis ita Divinam naturam communica-
tam sibi que personaliter propriam habet, ut humana natura
seu caro Christi sit Λογωθεϊσα, Θεωθεϊσα. B. D. Haberk. l.c. p. 70.
D. Hunn. de Pers. Chr. p. 38. Minor est in textu & I. Petr. IV. 1.

§. XXVII.

Quicumque pro peccatis passus est, ille in passione sua in-
fernales quoque eruciatu sentit. Atqui Christus est pro pec-
catis passus. E. Christus in passione sua infernales quoque cru-
ciatus sentit. Major inde constat, quia pro peccatis pati nihil
aliud hinc est, quam peccata hominum in se transferre, suscipere
illorumque penas sustinere, subire; hæ autem non modò cor-
porales, sed & spirituales ac infernales sunt.

§. XXVIII.

Quicumque pro peccatis, justus pro injustis, est passus, ille
pro peccatis, æquè sanctissimâ vitâ ac passione & morte suâ, in ju-
storum loco, satisfecit. Atqui Christus pro peccatis, justus pro
injustis, est passus. E. Christus pro peccatis, æquè sanctissimâ
vitâ ac passione & morte suâ, in justorum loco, satisfecit. Ma-
jor probatur, quia non solum satisfacere in hoc negotio signifi-
cat, Deum peccatis nostris offensum, interveniente redemptionis
Λύτρω, pacare; Et justus justitiam, quoque activam, connotat:
Verum &, cum in aliis linguis, tum in Græca, usu receptum est,
ut si aliquis alterius loco vel vice passus est, id pro illo passus dica-
tur. Cum sis ipse nocens, moritur cur victima pro te, ex Catone.
Cum primis verò in Sacris innuitur substitutio, ubi pro aliquo quis
pati aut mori legitur. II Sam. XVIII. 32. Utinam pro te mortuus es-
sem, i.e. loco tui. Prov. XI. 8. Justus de angustia liberatur, impius
autem venit pro eo, h.e. succedit ejus loco in angustias. Joh. X. 11.
Bonus pastor ponit animam suam ὑπὲρ τῶν προβάτων loco ovium
suarum, ut Syrus explicat (per suam ἡλὴν quod etiam in l.n. legi-
tur) vice vel loco Joh. XIII. 37. ponam animam meam ὑπὲρ σε
i.e. vice tui &c. Minor est Apostoli, conf. Rom. V. 6 Hebr.
IX. 28. II. Cor. V. 14. 15. 21. Gal. III. 13. I. Tim. II. 6. I. Joh. II. 2.
adde Math. XX. 28. Marc. X. 45. in quibus Evangelistarum lo-
cis præpositio ὑπὲρ habetur, quæ extra compositionem & per se,

semper surrogationis & vicariam significationem obtinet. *D. Calov. Theol. Apost. p. 109. 163. D. Schmidt. Colleg. Bibl. post. p. 77.*
 §. XXIX.

Qui pro injustis est mortificatus, ut nos Deo adduceret, ille verè pro omnibus & singulis hominibus est mortuus, ut hos Deo reconciliaret. Atqui Christus pro injustis est mortificatus, ut nos Deo adduceret. E. Christus verè pro omnibus & singulis hominibus est mortuus, ut hos Deo reconciliaret. Majoris probatio legetur infra Thef. IV. & minor est D. Petri.

§. XXX.

Quicumque Spiritu (Deitate vel divinâ virtute, secundum Divinam naturam sibi essentiali, secundum Humanam hypostaticè communicatâ) est vivificatus, ille seipsum resuscitavit. Christus Spiritu (Deitate vel divinâ virtute, secundum Divinam naturam sibi essentiali, secundum Humanam hypostaticè communicatâ) est vivificatus. E. Christus seipsum resuscitavit, Major negari nequit. Minorem habet locus N.

§. XXXI.

Quicumque passus, mortificatus & vivificatus, ad Spiritus in infernali carcere inclusos est profectus, hisque ibidem prædicavit, ille tanquam Victor & Triumphator verè ad inferos descendit. Atqui Christus passus, mortificatus & vivificatus, ad Spiritus in infernali carcere inclusos est profectus, hisque ibidem prædicavit. E. Christus tanquam Victor & Triumphator verè ad inferos descendit. Utraque præmissarum est clarissima & verissima.

Sectio III. Positivo - Polemica.

THESES I.

§. XXXII.

Deus est passus.

Deus ($\epsilon\nu\alpha\rho\chi\omicron$) enim (α) æquè ac Christus totam indigitat Personam, in utraque subsistentem natura, licet ab alterutra tantùm denominatam; & (β) sicut Naturæ inter se verè communicant, ita etiam earum proprietates in concreto naturæ. Quidni igitur,

igitur, cūm Divus Petrus Christum dicat passum, de Deo quoque prædicemus, quòd sit passus, præsertim (γ) prælucente ac loquente sic S. Scripturâ. Dux vitæ interfectus est. Act. III. 15. Deus Ecclesiam sibi acquisivit proprio sanguine. Act. XX. 28. Proprius Dei Filius in mortem traditus est. Rom. VIII. 32. Dominus gloriæ crucifixus. I. Cor. II. 8. Ubi nomina Dux Vitæ, Deus, Filius Dei, Dominus gloriæ sunt Divinæ Naturæ concreta, ipsam Deitatem cum *ἁποσώσεως* connotatione exprimentia, quibus proprietates humanæ naturæ per veram ac realem idiomatum Communicationem, juxta primum ejusdem genus tribuuntur, ac de iis enunciantur. Quare Deus (intelligendo id de Divina Natura cum hypostaseos connotatione) verè & realiter est passus, non ac si in Divina sua natura, sicut in assumpta humanitate, sensibiliter, passibiliter & dolorosè passionem sustinuerit; neque quasi humana natura, cujus proprium est pati, in divinam fuerit transmutata vel conversa; Sed veritate Unionis & Communicationis personalis. *Deus est passus in unione persona, non est passus in proprietate Natura*, juxta *Vigilium l. 2. contra Euzych. p. 529.* Totus Christus, Deus & Homo, passus est, patiente *πρώτως* in se naturâ humanâ, *δευτέρως* autem, *ἑπομένως καὶ ἐμμέσως*, propter personale unionis vinculum, etiam divinâ Filii Naturâ, non dolores sentiendo, sed retrahendo potestatem ab opere, ut humiliatus ociosâ virtute infirmari videretur, ut *Ambrosius loquitur super Cap. II. ad Philipp. D. Balduin. Diss. V. in Artic. Schmalkald. p. 107. B. Dn. D. Haberk. Tr. de Pers. Chr. à p. 231. ad 240.*

§. XXXIII.

Proscribimus illud *Nestorii πολυτέθειτον*: *Noli gloriari Judæe, non Deum sed hominem crucifixisti!* apud *Evagr. l. 1. Hist. c. 2. Hist. Bipartit. l. XII. c. 4. August. de Heres. c. 91. Euzychis ac Theopaschitarum dogma*, quo non Humanitas sed Deitas dicitur passa. *Zwinglianam Ἀἰσιώσιον* & *Calvinianam Synecdochen*, quibus totus Christus pro altera duntaxat natura, aut altera Naturarum pro altera ponitur, vel nominatâ totâ personâ, pars intelligitur, sicque passio ad solam Carnem restringitur, ipsa verò persona ἢ *λόγος* seu Filius Dei à passione immunis statuitur.

B. D.

B. D. Mentzer, T. II, p. 122, 163, 1337. D. D. Calov, T. VII, p. 303. Bellarmini quoque sententiam L. de Incarnat, CVIII. §. utitur, Licet divinitas non possit mori, verè tamen Deus mortuus dicitur, quia ille homo mortuus est, qui erat etiam Deus. Imò omnes se- cùs sentientes, Saturnianos, Basilidianos cum Cerinthianis, Mar- citas, Cerdonianos, Marcionitas, Appellitas, Docetas, Manich, Mahometanos, blasphemantes alium loco Christi passum esse, D. Gerhard. in Exeg. p. 471. Dn. D. Calov. l. c. p. 647.

§. XXXIV.

Obj. I. Rectè potest & solet dici. Deitas est incarnata. E. etiam Deitas est passa. R. negando consequentiam, pati e- nim est humanæ naturæ proprium, non item in incarnari. Or- thodoxo quidem dici potest sensu, Deitas vel divina natura (qua- tenus in Persona Filii Dei subsistit, & non communiter specta- tur, uti Patris non minùs & Spiritus S. quàm Filii est) est incar- nata, i. e. unita carni. At, quia non est facta Naturarum unitas sed Unio, & Personæ Unitas, hinc dici nequit, Deitas est passa. Nec sequitur, quòd, quæ Naturæ sibi mutuò unitæ sunt, illæ etiam ex utraque parte in abstracto sibi in vicem proprietates com- municent. Assumpti, non assumptis, est perfici. *Maxim. Rever, Dn. D. Rudrauff. Phil. Theol. Exh. X. §. 12.*

§. XXXV.

Obj. II. Deus & Deitas non differunt realiter; si ergò Deus est passus, etiam Deitas est passa. Imò Christus nil aliud est, quam suæ duæ Naturæ: Si ergo Christus est passus, omninò etiam duæ ejus Naturæ erunt passæ. R. (1.) Licet Deus & Deitas non differant realiter, distinguuntur tamen verè & my- sticà distinctione, fundamentum suum habente in distinctis præ- dicatis, quorum unum de Deo rectè enunciatur, non verò pari- formiter de Deitate, e. g. Deus erat apud Patrem Joh. I. 1. non Deitas, quia unum est Pater & Filius ratione divinæ essentiae Joh. X. 36. (2.) Deus *θεος* sensu identico est sua Deitas, non *ενοαριος*, qui dicitur passus. (3.) Christus esse dicitur suæ duæ naturæ, ad excludendam modò compositionem tertiæ natu- ræ, vel tertii (quale tertium, à naturis duabus quasi Subjecto distinctum, quod Reformati statuunt, eos convincit *Dn. D. Wagner*

Wagnerus Inquisit. Theol. in Act. Henot. Sect. III. Cap. VII. p. 182.)
 non verò distinctionem omnino omnem. Siquidem Christus
 est unum Personæ concretum, Naturæ duæ sunt duo abstracta:
 Hæ Naturæ sunt ἀλλο καὶ ἄλλο, non item Christus ἀλλο καὶ ἀλλο.
B. D. Haberk. l.c. p. 161. seq.

§. XXXVI.

Obj. III. Pro mundi vita pati non est proprietas carnis,
 sed torius personæ secundum utramque naturam, E. etiam
 Deitati passio tribui debet. R. aliud est pati, aliud pro mundi
 vita, vel pro peccatis & pro injustis pati. Illud est naturæ huma-
 næ proprium, hoc autem apotelesma vel θεανδελική ενέργεια,
 Christo secundum utramque naturam competens. *B. D. Mentz.
 in Anti-Mart. p. 281. T. I. Giesl. D. III, §. 87. & DD. VII. §. 91.
 VIII. §. 65. contra Sturmium.*

§. XXXVII.

Obj. IV. Deitatem pati non posse, passionem ergò Chri-
 sti solius humanæ naturæ esse. R. (1.) à Deitate in abstracto
 ad Deitatem in concreto non valet consequentia. Divinitas
 quòd planè sit ἀπαθήs, assentimur. Deum seu Filium Dei non
 esse passum, inficiamur. *Filius Dei verè, secundum tamen as-
 sumtam humanam naturam, passus, & ut Symbolum nostrum A-
 postolicum testatur, verè mortuus est, eisi Divina natura neque pati
 neque mori potest, asserit Liber Concordia p. 766.* Quàm verè
 Deus homo natus est, tam verè Deus est passus. Quàm pro-
 pria est & propinqua homini sua caro, tam propria & propinqua
 Filio Dei assumta humanitas. Patiente igitur humanâ Christi
 naturâ, Filius Dei patitur, non merè ῥημωσικῶs, non tantum
 σχετικῶs, non οιομωσικῶs, non ἀπομωσικῶs, non ἐσιωδῶs, non σηνεκ-
 δοχικῶs, sed ἀληθῶs, ἑποσικῶs, nec non ιδιοποιητικῶs, βελη-
 κῶs, συγχωρητικῶs, ενεργητικῶs *D. Gerh. in Exeg. p. 474.* Non
 quòd Divinitas Λόγος ἀμέσως & in se patiat, quippe quæ adeò
 ab omni passione est exempta, ut in ipsam ne umbra mutationis
 cadat. *Jacob. I. 17.* sed quòd humanitas, assumta in ἑ Λόγος uni-
 tatem, non minus propria & propinqua sit Dei Filio, scil. perso-
 naliter, quàm nobis est nostra caro essentialiter. *D. Brochm. T. I.
 Syst. p. m. 867.* Hoc oportet te confiteri Christum seu personam
 C pati.

pati. Jam persona illa est verus Deus. E. rectè dicitur, Filius Dei patitur. Licet enim una ejus pars (ut ita loquar) ut Divinitas non patiatur, persona tamen, quæ Deus est, patitur alterâ sui parte, utpote humanitate, docet D. Chemnit. ex B. D. Luthero L. de duabus Naturis C. XIV. p. m. 72. (2.) distinguo inter hæc propositiones. Sola Humana natura Christi est passâ, & Christus secundum solam humanam naturam est passus. Illa (qua manifesto redolet Nestorianismum, Apolog. Libr. Christ. Conc. c. l. f. 3. a.) rejicitur, ne excludatur persona, hæc admittitur ne convellatur naturarum discrimen. Dn. D. Calov. in Exeg. Aug. Conf. A. III. C. VI. §. IV. D. Gerb. in Expl. Evang. p. m. 481.

§. XXXVIII.

Obj. V. Patres dixerunt solam humanitatem pro nobis passam & mortuam esse. Tertull. l. de Trinit. Aug. ep. 57. ad Dard. Fulgent. l. 3. ad Thrasym. B. (1.) Patres asseruere solam humanitatem passam non extra Aóys personam, neque exclusâ Deitate. Nam (2.) Tertullianus Theopaschitarum errorem perstringit, qui Deum in Deitate sua naturaliter passum somniabant. (3.) Augustinus l. c. loquitur de illis, quæ Christo competunt, tam ut Deo, quam ut Homini per naturæ proprietatem seu naturalem virtutem. Sed illa, quæ de naturis dicuntur in abstracto vel $\epsilon\phi\upsilon\sigma\iota\omega$, non tollunt, quæ per unionem & communionem iis competunt in concreto & $\kappa\alpha\tau\prime\ \alpha\delta\iota\delta\omicron$. (4.) Fulgentius vindicat l. c. Deum à passione & contristatione, factâ in divinæ naturæ proprietate, cum ejusdem laceratione & passibili latione. Aliud enim est, inquit, in carne passum, aliud carni predicare compassum. Aliud anima contristatum, & aliud cum anima contristatum. Passus est Deus in homine, quia una est Dei hominisq; persona. Non est compassus Deus homini, quia in uno Christo non est confusa Dei hominisq; substantia. B. Dn. D. Musler. in Diatr. Theol. p. 81. D. Chemnit. de Duab. Nat. C. XV. p. 76.

THE S I S II.

§. XXXIX.

Christus seu Filius Dei infernales in passione sua cruciatus sensit.

Passus est pro peccatis ex l. n. propter hæcce verò temporali

porali non solum & corporali, sed spiritali quoque ac infernali morti eramus subiecti; hanc igitur etiam in se transfudit, subiit, & huius angores, dolores, aculeos, cruciatus, spicula, tormenta, in sanctissima sua anima sensit. Quod ulterius sequentia probant: quia sc. (a) Christus in oliveti horto cepit *ἐν θάμβειδι, ἀδύμωβει καὶ ἀναείδι*, animam suam circumquaque tristem dixit, & sanguinem sudorem guttatim in terram emisit Matth. XXVII. 37. 38. Marc. XIV. 33. 34. Luc. XXII. 44. (b) in cruce pendens cum insigni querimonia clamavit: Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti Matth. XXVII. 46. conf. Pl. XXII. 2. 5. Quamvis enim *Thoma Bilsonio Winthoniensi in Angl. Episcopo de descensu ad inferos p. 234.* placeat: Christum hinc non de se, sed ipso humano genere locutum fuisse, & hoc ipso clamore quasi admiratum, quod tam longè Deus Pater à genere humano recesserit ob peccata, illudque aded dereliquerit. Certum tamen est, Christum de se, in officio suo sacerdotali considerato, plena illa querelarum verba effatum esse. (c) pro nobis factus dicitur maledictum Gal. III. 13. (d) mortes in plurali numero Christo tribuuntur Es. LIII. 9. cum prima, corporalis, temporalis vel secularis, tum secunda, spiritalis, infernalis & alterius seculi. Nullatenus autem hinc oppressus & victus est, sed sicuri illam tolerando, ita hanc gustando debellavit. In infernalibus nequaquam succubuit doloribus, sed illos veros (quantum ad essentiam, non quoad infernalis πῦρ & aeternae durationis circumstantiam) sustinendo superavit. Plura argumenta leg. ap. *D. Winckelm. T. I. Giesf. Disp. XIII. §. 26, 27. seqq. D. Calov. T. VII. LL. p. 657. seq. D. Gerh. in Conf. Cath. T. II. pag. 314. seq. D. Brochm. T. I. System. p. 867. seq.*

§. XL.

Pontificii & Sociniani contradicunt thesi. Vid. ex illis *Bellarmin. L. IV. de Christi anima C. VIII. §. refellitur.* Ubi novam & inauditam impietatem vocat nostram sententiam. *Anglo-Rhemenses in Annot. ad Hebr. V. 7.* qui blasphemiam esse asserunt, quod Christus fuerit in anima passus. Ex his *Smalc. in refut. Thef. Frantzii disp. 3. de Per. Chr. p. 71. Socin. in praelectionib. Cap. 8. p. 103.*

§. XLI.

Obj. I. Scripturas totam salutem tribuere sanguini & morti corporali ipsius Christi, Phil. II. 7. 8. 9. R. (1.) ab unius positione & affirmatione ad alterius exclusionem & negationem non V. C. nam & suas in salutis nostræ procuracione relinquendas esse partes sanctissimæ Christi vitæ, postmodum dispiciemus, (2.) Apostolus non sine causa meminit I. c. mortis & *saure*, quæ cum maledictione est conjuncta Gal. III. 13.

§. XLII.

Obj. II. Non potuisse Christum sustinere dolores infernales, quin desperaret; quia dolor inferni conjunctus est cum desperatione. R. (1.) Impientissimum est de Christo dicere, quod desperarit. (2.) falsissimum quoque, quod Christus non potuerit infernales sustinere dolores, quin desperaret. Nam desperans infernales non tantummodo sustinet dolores, sed iisdem etiam succumbit. Christus autem illos ita sustinuit, ut eluctatus sit & victor eminerit. (3.) Desperatio non pertinet ad esse vel essentiam infernalium dolorum neque eorundem pars ac cum iis immediatè conjuncta est, sed adjunctum aut accidens in patiente; cum & sancti quandoque illos in hac vita experiantur dolores, nec tamen desperent Pf. XVIII. 6. Pf. LXXXVI. 13. (4.) Dammati idèò desperant, quia absque omni spe veniæ abjecti jacent in inferno, & ira Dei manet super ipsos in æternum Joh. III. 36. Verùm Christus ad tempus solum iram & derelictionem Dei sensit, quippe animam postea suam in cœlestis Patris commendavit manus Luc. XXIII. 46. (5.) Neque ex illius derelictionis sensu desperatio in Christo oriri potuit, quia in eo fuit scientia summæ connexionis per Unionem personalem, scientia summæ suæ sanctitatis & innocentia, minimè vero gentium conscientia proprii sui peccati, existimatio impossibilitatis consequendi desideratam liberationem, intermissio conatus consequendæ æternæ gloriæ, falsa opinio intellectus. *D. Dorſch. P. I. Theol. Zach. C. VIII. p. 176. D. Gerh. P. I. Disput. p. 57.*

§. XLIII.

Obj. III. Sic debuisset Dominus æterno tempore in inferno manere, & infinitum propè numerum pœnarum perpeti.
R. (1.)

ꝛ. (1.) negando consequentiam, quia (α) erat persona infinita (β) Sanctissima Dan. IX. 24. Ebr. VII. 26. I. Petr. II. 22. (γ) de morte, inferno & hostibus nostris triumphatura Hof. XIII. 14. I. Cor. XV. 54. Coloss. II. 15. Hebr. II. 14. (δ) resurrectura & in æternum regnatura I. Cor. XV. 25. Ef. LIII. 8. seq. Ef. XXII. 23 &c. Hinc, quia passio & mors Christi ipsam infinitam & æternam virtutem atque efficaciam intrinsecè includit: Damnatorum verò cruciatus ab extrinseco & à posteriori solùm sunt æterni; Christus non necesse habuit, nec debuit, neque potuit per æternam durationem seu in æternum pro nobis pati & mori. *D. Haberh. l. c. p. 339. 359.* (2.) Infernales quidem dolores aliàs & ordinariè æternitatem includunt, duratio autem hæc ab ipsa rei essentia separabilis est, adeoque ipsi dolores tolerari possunt, etiamsi in æternum non tolerentur. (3.) Christus istos dolores intensivè toleravit, non extensivè.

§. XLIV.

Obj. IV. Quicumque est in summa innocentia & sanctitate, is non potest angi animo ob dolorum infernalium & tristitiæ omnium molestissimæ & mordacissimæ sensum. Atqui Christus est in summa innocentia & sanctitate. E. ꝛ. negando majorem. Hac enim verà existente, nec corporalibus affligi potuisset sanctissimus & innocentissimus Jesus pœnis, utpote in illum quoque contendentibus. Salyà proinde Christi innocentia & summâ sanctitate, summi spirituales in ipso dolores & maximi angores fuerunt. Imò quò sanctior & innocentior fuit Christi status, eò major & profundior illorum toleratorum à Christo dolorum est efficacia; tantoque pretiosius valent apud Deum.

§. XLV.

Obj. V. Quæ anima fruitur perpetuâ beatitudine, illa non potest cruciatibus & doloribus infernalibus obrui. Atqui anima Christi à momento Unionis fruitur beatitudine. E. ꝛ. (1.) *Thomas de Argentina* censet, non repugnare, ut in una eademque anima sit delectatio beatificæ fruitionis Dei, & tamen actuale odium Dei & damnatorum pœna. Cui consentit *Franciscus Magronius l. 4. dist. 56. a. 1.* (2.) *Vasquez. T. I. in 3. pag. disp. 73. c. 4. n. 28.* & *Tannerus T. 4. p. 416* disputant è *Scolo, Durando, Argentinensi, Almagno* & *Cajetano*, delectationem &

fruitionem de Deo clarè viso talis quidem esse naturæ, ut si suæ naturæ relinqueretur in anima Christi, ita omnem pelleret tristitiam, atque dolorem vinceret, ut Christus neque mortem timeret, neque de illa tristeretur; peculiari tamen dispensatione effectum fuisse, ut simul delectaretur de Deo & tristeretur de morte. Unde (3.) sicut non pugnant inter se delectatio de Deo & tristitia ac dolor de morte, ita nec repugnantes Jesuitis videri debent beatifica Dei fruitio & infernalium dolorum gustus. Sicque negatur major propositio. (4.) Negatur item minor, S. Scriptura enim hanc beatificam Christi visionem non tradit, sed ignorat, imò refellit expresso Oraculo Ebr. XII. 2. *D. Scharff. in Disp. quadam de morte Christi verè proprieq; satisfactoria pag. 17.* (5.) Anima Christi à creationis initio & Unionis momento multis quidem respectibus beata prædicari potest; attamen non fuit beata, interruptâ, perpetuatâ & incessante clarâ, beatificâ & gloriosâ Dei visione. Et quamvis in Christo fuerint infinita dona sanctissimæ ipsius animæ communicata, illis nihilominus propter *κένωσιν* non perpetuò usus est Christus secundum animam suam. Philip. II. 6. 7. Nec ex S. Spiritus charismatibus, ad animæ Christi, in exinanitionis statu positæ, auxilium concessis, inferri statim potest beatifica totius divinæ plenitudinis fruitio. *D. Dorisch. l.c. p. 195. seqq.*

THE S I S III.

§. XLVI.

Christus æquè sanctissimâ vitâ ac passione & morte suâ, pro omnibus omninò peccatis eorumque pœnis, hominum loco satisfecit, sibi autem nihil promeruit.

Expressa Petri verba sunt: Christus semel pro peccatis passus est, justus pro injustis: In quibus sicut & C. I. 18. 19. activam & passivam conjungit obedientiam, declaratam tum innocentissimâ ac Divinæ voluntati exactissimè conformi vitâ, tum promtissimo, non solùm generaliter, verùm etiam in specie magnam ac ignominiosissimam, passionem sustinendi obsequio. Per unius hominis obedientiam multi constituuntur justi Rom. V. 19. ubi sola, quam in morte præstitit, obedientia non potest intelli-

intelligi, quia Adami inobedientia, quæ contra universam fuit legem, opponitur, ac v. 18. dicitur. Sic & per unius justitiam in omnes homines, in justificationem vitæ. Justitia autem sola passio vocari nequit, nec passio tota Christi justitia. Conf. Phil. II. 8. Finis legis est Christus ad justitiam omni credenti Rom. X. 4. E. illam, quam Lex à nobis exigit, reperimus in Christo justitiam. Addi potest Rom. VIII. 3. Nisi Christus obedientiam legi præstando pro nobis satisfecisset, tum non fuisset sub legem factus, ut nos à lege redimeret, quod est contra literam Gal. IV. 4. Quicquid etiam nos debuimus, à Sponsore nostro Christo adimplendum fuit; Non verò solam pœnam pro peccato, sed & obedientiam pro culpa debuimus; quare hanc Christus æquè præstitit, ac illam luit, ut pro nobis satisfaceret. Activa obedientia promittitur vita. Hoc fac & vives Luc. X. 28. Quis igitur ad satisfaciendum Dei justitiæ non sit necessaria? Per hanc itaque Christus simul ac passionem & mortem suam, pro omnibus peccatis eorumque pœnis (quia D. Petrus loquitur indefinitè ac illimitatè, pro peccatis. Signum Universalitatis omne Tit. II. 14. I. Joh. I. 7. præponitur; nec non peccata ac pœnæ se mutuo ponunt ac tollunt) nostri loco lætæ divinæ justitiæ perfectissimè satisfecit, sicque sufficientissimum lytrum seu pretium, ad nos redimendos, & non sibi aliquid (proprie loquendo) promerendum, persolvit. Unde dicitur Ἰλασίητον Roman. III. 25. Ἰλασμός I. Joh. II. 2. IV. 10. Summus Sacerdos constitutus eis ἱλαστικῶς τῶς ἁμαρτίας Ἔλαῦ Ebr. II. 17. factus pro nobis peccatum, ut nos efficeremur in ipso justitia Dei II. Cor. V. 21. &c. D. Calov. T. VII. p. 517, Theol. Apost. p. 113, D. Gerhard. T. Conf. Cath. IV. p. 58. 61. seqq.

§. XLVII.

Blasphemia est Socini (cui Arminius Episcopus aliquo modo consentit D. Calov. in Arminian. Confid. p. 194. seq.) sententia, quando contra totius Christianæ Ecclesiæ consentum, primus ausus est docere in libro de Salvatore & alibi: Peccata nobis remitti nullâ intercedente Christi satisfactione; Imò per Christi obedientiam non potuisse satisfieri divinæ justitiæ, nec justitiam divinam talem requisivisse satisfactionem. Christum verò ea-

tenus

tenus tantum Mediatorem nostrum esse, quatenus novam ad vitam æternam nobis manifestavit viam, & morte suâ eam veritatem obsignavit. *Volckelius l. 5. de V. R. C. 32. p. 57.* scribit: Illos, qui Christum morte suâ, nostro loco ea, quæ divinæ justitiæ debebamus, persolvisse asserunt, tum S. Scripturæ, tum rectæ rationis judicio obistere. *Scholastici quidam* negant: Christi satisfactionem fuisse secundum justitiæ rigorem ex se æquivalentem, citra liberalem Dei acceptationem & promissionem. *Job. Piscator in Comment. Bibl. in primis autem Volum. I. L. 15. th. 18. 19.* novo profus, & à reliquis suæ scholæ Doctoribus damnato, ausu contendit: Solam Christi passionem & mortem, exclusâ sanctissimâ ejus vitâ, sufficientissimum redemptionis generis humani pretium esse: Quod ab ipso deinceps *Matthias Martinus* hausit; acriter autem cum primis oppugnatum est à *Georgio Carletano Anglo in l. de consens. Eccl. Cathol. contra Trident. p. 3. c. 3.* hisce tandem verbis suam Disputationem concludente. *Sufficiant hæc ad hanc novitatem coercendam, quæ nuper sine autoritate, sine ratione excogitata est, quam S. Scriptura quam Patres ex Scripturis ubique convellunt, quam Ecclesia magno consensu usque ad Martini Lutheri tempora ignotam habuit. Nec quisquam acrius & illustrius in hac re veritatem propugnat, quam Lutherus ipse, & magni illi in Germania Viri, qui in Evangelio propagando Luthero successerunt, ut mirum videatur, Germano cuiquam hanc novitatem plasere potuisse. Ex Calvinianis Zanchius, Piscator &c. (quibus Calvin. l. 2. Instit. c. 17. & alii apertè contradicunt) frustra defendere satagunt, quòd Christus non nobis tantum, sed & sibi æternam promeruerit vitam. Quem errorem quoque Pontificii amplectuntur. Bellarminus, Lombardum, Thomam ac alios secutus, statuit L. V. de Christo Mediat. C. IX. §. Hæc tamen. Christum meruisse sibi illa omnia, quæ accepit post passionem suam. Ex Papistis nonnulli statuunt, Christum pro solo originali peccato satisfecisse, & hominem pro suo actuali peccato satisfacere posse, imò pro culpa & pœna æterna, uti *Ruardus Tapperus* disputat in art. 6. *Lovan.* nec non eò progreditur, ut scribat tom. I. f. 141. Christi meritum non mereri nomen perfectæ satisfactionis.*

Obj. I. Deus in V. T. ubique promisit resipiscentibus remissionem peccatorum, & quidem gratuitam. E. Citra satisfactionem Christi. R. (1.) Subordinata non sunt opponenda, & quæ in uno Scripturæ loco desunt, ex aliis sunt supplenda, quare negamus consequentiam. Gratuita certè remissio peccatorum & Christi satisfactio adeò minus invicem pugnant, ut potius amicissimè conspirent. Quò enim illa locum haberet, hanc intercedere oportuit, utpote per quam divinæ justitiæ λύτρον redemptionis præstitum est. *D. Gerb. T. III. LL. p. 476.* (2.) Resipiscentibus victimarum sacrificatio præcipitur, ut peccata remittantur Levit. IV. 3. hostiis autem illis expiandi vin non per se & ex opere operato competere, liquet ex Ps. XL. 7. & LL. 19. sed respectu fidei in Christum ut λύτρον τῆν, per cujus quippe gratiam Patres salvati sunt, sicut & nos salvari credimus Act. XV. 11. Unde Hebr. XI. 4. dicitur: Abelem fide majorem hostiam obtulisse, quàm Cain.

§. XLIX.

Obj. II. At in N. T. promittitur remissio peccatorum credentibus & obedientibus Christo, nulla adjuncta satisfactionis conditione. R. (1.) Falsum hoc est. Proposuit enim Deus Christum Jesum propitiatorem per fidem in sanguine ipsius Roman. III. 25. conf. Act. X. 43. II. Cor. I. 20. (2.) in justificationis articulo fides & nova obedientia pessimè conjunguntur.

§. L.

Obj. III. Matth. XVIII. 23. sub parabola Domini & servi jubemur, ut remittamus sicuti Deus. At nos tenemur sine interveniente satisfactione remittere. E. & Deus remittit sine satisfactione. R. (1.) Theologia parabolica non est argumentativa. (2.) Res non rei modus comparatur. Tò sicut non est nota æqualitatis sed similitudinis, quæ v. 35. declaratur, dum de cordibus nostris fratri remittere docemur. Aliàs (3.) necessarium esset, ut Deus peccata remitteret, quemadmodum ex Dei præcepto necessarium est, ut nos remittamus. Et (4.) Deus etiam impœnitentem deberet impunitum dimittere, quod nos in privatis injuriis tenemur.

D

§. LI.

§. LI.

Obj. IV. Injustum est, unum pro alio puniri, & contra legem Ezech. XVIII. 20. *Re.* (1.) S. Literæ disertè docent, pœnas peccatorum nostrorum fuisse à Christo exactas. *El.* LIII. 5. seq. Gal. III. 13. &c. humanis ergò ratiunculis hæc non sunt dijudicanda, sed ex verbo & Dei voluntate. (2.) Cùm volenti non fiat injuria, negamus injustum esse, si à volente & in rei locum se substituente, illud, quod reus deliquit, exigitur. Volens autem Christus animam suam pro nobis posuit Joh. X. 15. 18. Distinguitur (3.) inter voluntariam pœnæ susceptionem & violentam ejus impositionem. Deus lege cavet, ne quis alterius pœnas ferat invitus, adeò ut violenter ipsi imponantur, siquidem hoc foret iniquum. Nihilominus tamen aliquis volens alterius pœnas ferre potest, uti Christus peccati pœnam spontè suscepit & non coactè pertulit. *Ebr.* X. 5.

§. LII.

Obj. V. Remissionem peccatorum & justitiam nostram adscribi à Dei Spiritu soli sanguinis effusioni. *Re.* (1.) S. Scripturam passioni & morti Salvatoris nostri justitiam & salutem nostram adscribere affirmatur, sed illi soli negatur. Mors vel passio Christi & ejus obedientia activa, non ut opposita dividenda & separanda, sed ut subordinata conjungenda sunt. (2.) *Pf.* XL. 9. 10. *Hebr.* X. 5. 6. seqq. ait Christus, ecce, adsum, Deus, ut faciam voluntatem tuam. Quâ voluntate sanctificati sumus per oblationem mortis Jesu Christi semel factam. Hanc verò Patris voluntatem implevisse Christum, non tantum voluntariè patièdo, sed etiam sanctissimè vivèdo, & commissi officii partes in omnibus implèdo, clarissimè elucet ex collatione locorum Joh. IV. 34. V. 30. VI. 38. seq. IX. 31. XVII. 19. (3.) Causa, qua de nos Scriptura frequenter ad Christi passionem & mortem revocat, est hæc, eò quòd in ejus voluntaria oblatione est utriusque obedientiæ *κωλοφόν*, complementum, finis, *Philipp.* II. 8. summusque dilectionis gradus cùm erga Deum tum erga nos appareat Joh. XIV. 31. Galat. II. 20. *Ephes.* V. 25. *B. D. Mentzer. T. II. p. 350.*

§. LIII.

Obj. VI. Christus pro se debuit obedire legi tanquam creatura. E. non pro nobis. R. (1.) Christus non est mera creatura & communis homo, sed Θεὸς ὁμοιωθεὶς, ac proinde persona, non pro se legi subjecta, sed lege superior, non legis servus, sed Dominus, Dominus Sabbathi Matth XII 8. Marc. II. 28. (2.) Pro se obedire legi, est contra officii redemptorii qualitatem, secundum quam non sui sed nostri gratia venit in hunc mundum, ut quicquid in officio suo promeretur, non sibi sed nobis faceret. Esa. XLV. 24 Zach. IX. 9. Joh. XVII 19. I. Tim. I. 15. Nobis enim natus & datus est. Esa. IX. 6. nobis factus est justitia. I Cor. I. 7. idcirco sub legem factus, ut nos, qui sub lege eramus, redimeret Gal. IV. 4. B. D. Mentzer. T. III. Gieß. Diss. XV. §. 32. 44. seq. Gerhard. Exeget. §. 33. p. 15 25. loc. IV. D. Echart. in pecul. libello de hac materia Cap. III. Argum. V.

Obj. VII. Si Christus iuste vivendo pro nobis satisfecit, tum non opus fuit morte & passione ejus; quia is qui iuste vixit, vel qui habetur ac si iuste vixisset, non est obnoxius pœnæ, ac proinde nec maledictioni. R. (1.) Christus nostri loco satisfacere debuit cùm legis mandato, tùm legis maledicto, vel pro culpa & pœna, sicque & iuste vivere & iuste mori, ac in ipsa morte obedientiam legi debitam præstare, malè enim activa Christi obedientia in ejus vita passionem antecedente terminatur; Cùm in mediis passionibus, etiam in ipsa morte, Christi actio & virtus mirificè eluceat, ut rectè vocetur passio activa & actio passiva, à Bernharo Serm. 4. Hebdom. pœnosa. Quare (2.) Satisfactio Christi pro nobis neque solâ sanctissimæ vitæ obedientiâ, exclusâ passione & morte, neque solâ mortis obedientiâ, exclusâ vitæ puritate atque sanctitate, definiiri potest & debet; verùm totâ obedientiâ, quam Deo, totam divinam legem perfectissimè observando, & pœnas peccatis nostris debitas perpetiundo, præstitit. Vid. Diss. III. T. I. Gieß. §. 124. D. Brochm. T. I. System. p. 873.

Obj. VIII. Rotundam Scripturarum assertionem esse: Christum pro nobis esse mortuum: Nuspiam autem scriptum

extare, Christum pro nobis sanctè vixisse. R. (1.) licet totidem verbis non extet, res ipsa tamen in Scripturis habetur. Math. V. 17. Rom. VIII. 3. 4. Nec ea omnia è foro Theologico eliminanda sunt, quæ τὸ ἴδιον formaliter non extant in Scriptura Sacra. B. Dn. D. Hannek. *Disp. IV. de iustif.* §. 12. (2.) necesse fuit, Christum pro nobis sanctè vixisse. Contra Decalogum enim non justificamur & salvamur, utpote qui immota divina iustitiæ regula est; neque perfecta legis impletio est homini peccatori possibilis, alius igitur requirebatur ἀναμάρτησιν Mediator, sc. Christus, qui perfectissimam legi obedientiam præstaret. B. D. Misler. *Diatrib.* p. 119.

§. LVI.

Obj. IX. Christum factum esse obedientem usque ad mortem crucis. Quapropter etiam Deus extulit ipsum in summam sublimitatem Philip. II 9. R. (1.) Scopus Apostoli est, hortari Philipenses suos, ut missâ contentione & κενοδοξία seu vanâ gloriâ, modestiam sectentur, ac humiliter de seipsis sentiant, & non sua quisque spectet v. 3. 4. Cui instituto adstruendo non inserviret exemplum Christi, si hic suam gloriam & sublimitatem, passionibus & morte, quas pertulit, quamque subiit, quaesivisset. (2.) Particula διὸ non est causativa sed illativa, quæ ordinis consequentiam, & non causalitatem, infert, ut sit sensus; Humiliationem subsecuta fuit exaltatio, interprete ipso Christo Luc. XXIV. 26. B. D. Mentzer. *T. II. Op.* p. 481. seqq. (3.) Observant nonnulli, quòd h. l. non extet particula διὰ cum accusativo, sed διὸ, quare, quamobrem, dicentes: Si in textu extaret διὰ τῆσιν propter hoc ipsum, Antagonistæ forsan invenirent, in quo fortius pedem figere possent. D. Gerhard. in *Exeg.* p. m. 535. D. Krom. *Theol. Polem.* p. 289. D. Brochm. *T. I. Syst.* p. m. 992.

§. LVII.

Obj. X. Cernimus Jesum διὰ τὸ πάθημα θανάτου per passionem mortis gloria & honore coronatum Ebr. II. 9. R. (1.) *Gagnam in Scholiis* ad h. l. sequitur expositionem Veterum, *Oecum. Athanas. &c.* qui ipsam crucis mortem intelligunt per gloriam & honorem, ac contextum ita distinguit, ut non passionem mortis legat, sed mortis gloriâ & honore. D. Gerhard. *Confess. Cath.*

Cath. T. II. p. 374. (2.) Quidam hæc verba, *διὰ τὸ πένθημα ἰα-
νάτε*, non ad subsequens verbum, coronatum, sed antecedens,
humiliatum, diminutum, volunt referenda : ut sensus sit. Cer-
nimus Iesum per mortis passionem humiliatum, gloriâ & hono-
re coronatum. (3.) licet ad posterius referatur, quod rectius fie-
ri autumat *D. Gerb. Comment. in h. l. p. 32.* ostendunt tamen pa-
rallela loca, describi ordinem divinitus constitutum, ut Christus
per passionem & mortem intraverit gloriam suam *Luc. XXIV.
26. I. Petr. I. II.* (4.) ne quis putet, per *διὰ* cum accusativo me-
ritoriam hîc describi causam, notandum, Apostolum id, quod
dixerat *διὰ τὸ πένθημα*, exponere versu proxime sequenti *10. διὰ
πένθημάτων.*

THESIS IV.

§. LVIII.

Christus (α) verè, & (β) pro omnibus ac singulis homi-
nibus est mortuus, ut (γ) omnes Deo reconciliaret.

(α) Quia mortificatus & vivificatus à S. Petro dicitur,
Quàm verè verò est mortificatus & vivificatus, tam verè est mor-
tuus. Nisi mors Christi vera fuisset, nec vera ejusdem mortifi-
catio ac vivificatio locum habuissent. Uti veram mortificatio-
nem vera comitatur vel sequitur mors, ita & hæc præcedit veram
vivificationem. Negatâ verâ Christi morte, negatur quoque
vera nostri Redemptio. Verè Christus est mortuus, solutâ phy-
sicâ animæ & corporis in ipso Unione, & salvâ tamen interim ma-
nente personali Divinæ & *Ἀόγῃ* & assumptæ humanæ naturæ U-
nionem, vi cujus etiam in ipsa Filii Dei *ἑνωσθεῖς* anima & corpus
indissolubiliter unita permanerunt. Mansit Christus mortis
tempore *θεῶν θεῶν*, ac non interiit in morte, *Dn. D. Calov. T.
VII. LL. p. 662. seq.* Esti mortuus est ut Homo, & sancta ejus ani-
ma ab incontaminato divisa est corpore, Deitas tamen à neutro,
hoc est, nec ab anima, nec à corpore quoquo modo sejuncta est,
neque propterea una persona in duas personas divisa est, siquidem
& corpus & anima secundum idem ab initio in Verbi persona
eodem momento extiterunt, ac licet in morte divulsa fuerint,
utrumque tamen eorum unam Verbi hypostasim perpetuò ha-

buit. Quare una Verbi hypostasis & Verbi, & anima & corporis fuit hypostasis; Nunquam enim neque anima neque corpus propriam habuere hypostasin, præter eam, quæ Verbi est hypostasis: Una enim semper Verbi hypostasis & nunquam duæ, quare una semper Christi hypostasis. Quo fit, ut etsi localiter corpus ab anima separabatur, hypostaticè tamen per Verbum uniebatur. *Damascen. l. 3. de Orthodox. fid. cap. 27. D. Gerh. Harm. Evang. T. II. p. 2031.* Mors Christi non est humanæ naturæ veritati, sed ipsius vitæ physicæ proprietati opponenda. *Excellentiss. Dn. D. Rudrauff. in Philos. Restrict. & Constr. p. 74.* (β) Omnes enim & singuli homines se injustos (pro quibus Christus passus est & mortuus) esse confiteantur. Quamvis etiam hîc Apostolus incredulos & nequissimos injustorum nomine intelligeret, attamen invenimus quod volumus. Si pro impiis ac infidelibus, quantò magis pro credentibus & piis est mortuus. Pro his mortuum esse, extra controversiam est positum. Pro omnibus est mortuus II. Cor. V. 14, 15. pro omnibus semetipsum ἀντίλυτρον dedit I. Tim. II. 6. Pro omnibus mortem gustavit. Hebr. II. 9. (γ) ἵνα ἡμᾶς προσάγῃ τῷ Θεῷ. Peccata à Deo nos separârunt Ef. LIX, 2. at Christus pro iis satisfaciendo & semetipsum tradendo Gal. II. 20. Ephes. V. 2. Hebr. IX. 14. Deum nobis & nos Deo reconciliavit. *Elegantissima Theologorum Saxo - Viniariensium est periphrasis.* Auf daß Er uns Gott opfferte (uns mit Gott durch das Opffer seines Leibes versöhnete, und als der Mittler uns zu ihm brächte. Joh. XIV. (6.) Quò faciunt verba Pauli Rom. V. 10. reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus & II. Cor. V. 19. Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi.

§. LIX.

Quæstionem à *Scholasticis* motam, & à *D. Meisnero* vexatis annumeratam: An Christus in morte verus fuerit homo? nostram facere nolumus, intra S. Scripturæ limites consistentes, & piè reminiscentes, quòd à talibus abstinere quæstionibus præstet, quàm easdem tricosius movere. Μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὁ θεῖ φρονεῖν. ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν. docet D. Paulus Roman. XII, 3. & quæstiones nil nisi lites generantes devitandas

vult II. Tim. II. 23. Insolentissimum sese prodit *Guilielmus Tvoifus Anglo-Britannus D.* dum in *suis Animadv. ad Corvini Defens. Armin. contra Tulenum pag. 325.* appellat insolentissimum dogma: Christum pro omnibus esse mortuum. Et in *Vindiciis Gratiæ, Potest. ac Provid. Dei p. 618.* sic differit. Christum pro omnibus esse mortuum, minimè negamus, at pro omnibus & singulis mortuum esse, sine singulari absurditate, & manifesta Scripturæ contradictione, dici non posse judicamus. *Henricus Altingius in Exeges. Aug. Confess. p. 15.* calumniosè pro calumnia habet hanc *B. D. Mentzeri* assertionem in *Exeg. Aug. Confess. p. 112. seq.* Christum non pro peccatis totius mundi, sive omnium hominum, quales in hunc mundum nascuntur, sed pro solorum electorum peccatis esse mortuum &c. Communis est Calvinistarum doctrina. Et nihilominus fatetur in proximè sequentibus: Quòd Reformati non doceant, pro omnibus & singulis esse mortuum, & Deum Filium suum pro omnibus & singulis hominibus in mortem tradidisse, sed pro omnibus electis & credentibus. Quænum non sint contradictoria: quilibet sincerè judicet. *Johannes Camero-Scoto-Britannus Theol.* vult: Scripturam affirmare & negare, Christum mortuum esse pro omnibus, sicque utrumque verum esse. In *Epist. ad Hebr. C. II. p. m. 389. in Soromenis.* Impiè *Sociniani* negant, cum Filium Dei in morte mansisse, tum nobis per Christum esse reconciliatum. *Socin. disp. cum Fr. Dav. Cap. XVI. part. 2. p. 134. Smalc. Refut. Monstr. Nov. Arian. c. XII. pag. 109. & de divin. Ch. c. XII.*

§. LX.

Obj. I. Scriptura apertè docet, Christum non esse mortuum pro omnibus & singulis. E. negat contrarium, quòd mirum pro omnibus & singulis sit mortuus. Dicta sunt *Math. XX. 28.* Filius hominis non venit ut sibi ministretur, sed ut ministret, detque animam suam in redemptionis pretium pro multis. *XXVI. 28.* Hoc est sanguis N. T. qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum. *Joh. X. 15.* Animam meam depono pro ovibus &c. *v. 26.* vos non estis ex ovibus meis. *XI. 51. 52.* Prophetavit fore, ut Jesus moreretur pro gente (vid. *Judæorum*) nec tantum pro ea gente, sed ut etiam filios Dei dispersos congrega-

gregaret in unum Act. XX 28. Ecclesiam suo proprio sanguine acquisivit Rom. VIII. 33. Quis intentabit crimina adversus electos Dei, Deus est is qui justificat, Christus est is qui mortuus est. Hebr. IX 28. Christus est semel oblati, ut tolleretur multorum peccata. X. 14. Unica oblatione consummavit in perpetuum eos, qui sanctificantur. R. (1.) Vox multi formaliter negat paucitatem, & infert particularitatem cum excessu ultra dimidium. Materialiter autem sumpta nunc universaliter nunc particulariter potest exponi. (2.) Matth. XX. 28. XXVI. 28. Hebr. IX. Universaliter accipitur & totam hominum multitudinem significat, confer II. Cor. V. 15. I. Tim II. 6. I. Joh. II. 2. Sciendum, vocabulum πολλοι multi, græca consuetudine, significare totam multitudinem & omnes, in Novo Testamento. D. Chemn. in Harm. Evāng. Cap. CXXXV. pag. m. 1399. Α' σήμερον igitur Christus peccata multorum, hoc est, omnium hominum, quando ea humeris suis per imputationem divinam imposite, in ara crucis sustulit, pro eis Patrisatisfecit, eaque expiavit, sunt verba B. Dn. D. Hannekenii Disp. II. de justif. p. 17. D. Schmidt in Colleg. Bibl. Post. putamus, inquit, πολλων multis Matth. XX. 28. summi substantivè, ut non resolvendum sit in syncategorema seu signum quantitatis, sed in Categorema h. m. Pro multis, h. e. pro hominibus qui multi sunt, vel pro hominibus, licet sint multi seu ingens multitudo, vel quantumscunque etiam eorum fuerit numerus & c. p. 78. 79. (3.) Calvinus in C. XXVI. ad verba Christi, qui multis effunditur; Cæterum sub multorum nomine non partem mundi tantum designat, sed totum humanum genus. Multos enim uni opponit, ac si diceret, se non unius hominis fore Redemptorem, sed mortem obire, ut multos à reatu maledictionis liberet. (4.) Unius positio non statim est alterius exclusio. Adæquatum passionis & mortis Christi objectum sunt omnes homines, principale sunt oves & electi juxta. I. Tim. IV. 10. D. Kromayer. Theol. Polem. p. 376. (5.) Verba Caiphæ Joh. XI. 51. 52. duplicem habent sensum. Unus est ipsius Caiphæ, expedire sc. ut Jesus occidatur, quò genti Judaicæ sua conset tranquillitas. Alter verò Spiritus Sancti, expedire sc. unum Christum mori pro populo totius mundi salvando, ne tota gens huma-

humani generis æternâ morte pereat. Et hujus respectu Caiphas, Spiritu S. linguam ejus dirigente, inscius præter intentionem suam prophetavit. *D. Hunnius in h. l. p. 293. sq.* Cæterum, quia ex allegatione sententiæ à Cajapha prolata, quòd Christus moriturus esset pro gente, videri poterat, quòd Christus tantum pro Judaici populi peccatis mortem subiturus esset, sicut etiam huic populo peculiariter erat promissus, ideo Evangelista per extensionem subjicit. Et non tantum pro gente (Judaicâ) sed & ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum: Quæ verba de toto vocatorum cœtu accipimus, qui dicuntur Filii Dei tum *οὐκ ἐκδοχῶν*, quia in illo vocatorum cœtu semper sunt aliqui verè in Christum credentes, veri Dei Filii & ad æternam salutem electi, tum *ὁμοπέθεως*, quia iudicio charitatis omnes pro Filiis Dei & electis habentur, dummodo per manifestâ apostasiam & notoria delicta sese ab hoc cœtu non separen. *D. Gerh. Harm. Evang. Cap. CXLI. T. II. p. 11. 12.* Quæ nobis profunt, non obsunt. (6) Nomine Ecclesiæ Act. XX. 28. notatur cœtus hominum per Evangelium ad Christi agnitionem vocatorum, & non intelliguntur soli electi, cùm illi cœtui multi hypocritæ & non sancti sint admixti, quare etiam non nisi pueriliter infertur pro solis electis, & non pro omnibus hominibus. Christum esse mortuum Vid. *T. V. Giesl. p. 200. sq.* (7) Idem malè colligitur ex Rom. IIX. 33. nam quæ consequentia? pro Electis mortuus est E. non pro omnibus hominibus. Vel non omnes dicere possunt, quis condemnet E. Christus non est pro omnibus mortuus. (8) Hebr. X. 14. *ἀγιαζομένης* non tantum electos notat, sed quotquot per Spiritum S. regenerantur & ad Dei imaginem renovantur, vel omnes omnium temporum credentes, quotquot unquam vixerunt, vivunt ac victuri sunt. Unde adducta loca omnia nihil contra nos probant.

§. LX.

Obj. II. Ad quos non redeunt beneficia mortis Christi, ad eos quoque ejus mors non pertinet. Atqui beneficia mortis Christi ad omnes ac singulos non redeunt, sed tantum ad omnes electos & credentes. E. R. (1) majorem sic absolutè conceptam negando, cùm non sit quæstio de actuali beneficiorum collatione, horumque salutarî applicatione, sed divina conferendi intentione

E

&

& meritoria acquisitione. Limitetur itaque (2) major h. m. Ad quos, ex meritoria acquisitionis & divinae intentionis defectu, non redeunt beneficia mortis Christi, ad eos quoque ejus mors non pertinet. Subque hac limitatione negetur minor. Omnibus enim & singulis hominibus salutem, remissionem peccatorum &c. Christus efficaciter acquisivit & conferre seridè intendit, unde etiam in Evangelii verbo omnib⁹ offeruntur, annunciantur: Quòd autem non omnes illorum beneficiorum fiant participes, sed tantum credentes, ejus causa in propria hominum culpa hæret, quia non omnes credunt, neque verà fide illa Dominicæ mortis beneficia in Evangelio oblata amplectuntur, sibi que applicant.

§. LXI.

Obj. III. Pro quibus Christus sese obtulit, pro iisdem sese oblaturus oravit. Atqui non oravit pro omnibus in universum hominibus. Joh. XVII. 9. E. R. (1) *Wolfgang. Musculus* in h. l. sic commentatur. Poterit hîc quæri, quomodo se pro mundo non orare dixerit, cum pro omnibus esset moriturus, & pro totius mundi peccatis propiciatio futurus. Sed paucis responderi potest. Mortuus quidem est pro omnibus, & propiciatio est pro peccatis totius mundi: verum ea gratia, non recipitur nisi ab electis, à reprobis respuitur. Sicut ergò non sunt propiciationis hujus capaces, qui illam per incredulitatem respuunt: sic etiam orationis Christi participes esse non possunt, qui mundo huic, non regno Christi adhærent. Vid. ejus *Commentarios in Evang. Johannis* p. 608. (2) Nonnulli mundi nomine intelligunt cæteros homines omnes præter Apostolos: Quorum sententiâ stante, manifestum est, nec ipsi Adversarii negare possunt, Objectioni huic vim inesse nullam. (3) Distingu. inter orationem vel intercessionem Christi generalem & specialem, nec non inter ejus officium Sacerdotale & Propheticum. Illam ut Sacerdos pro transgressoribus fudit omnibus Ef. LIII. 13. Luc. XXIII. 34. Hanc ut Propheta, l. omnes credentes, vel solos Apostolos suos Patri commendans. *Aretius in h. l.* Speciales hæ preces ad Apostolos solum pertinent, aliàs pro amicis, pro inimicis, pro hostibus, aliisque omnibus orat Filius Dei. (4) distingu. finem orationis. Non orat pro mundo ratione successus in persequendis electis, Orat pro mundo ut respiscat & salutem actu consequatur.

tur. *Megalander Lutherus* in h. l. tom. 5. *Witteberg*. p. 198. Verum esse videmus, quòd (Christus) pariter pro mundo roget & non roget, hoc autem inest discriminis. Non rogat pro mundo hoc modo, quo pro suis Christianis rogando utitur. Pro Christianis ita rogat, ut penes rectam fidem maneant, inque ea proficiant ac pergant, neque ab ea descendant, pro convertendis orat, ut relictâ priori vitâ ad fidem accedant. (5) His verbis Christi: non pro mundo rogo: Justissima ingratitude & contemptus pœna explicatur, quo mundus Christum & Evangelium ipsius solet excipere. *D. Hunnius* in h. l. p. 384. *D. Gerb. Harm. Evang. Cap. CLXXX. T. II. p. 1662. fq.*

§. LXII.

Obj. IV. Si pro omnibus & singulis Christus est mortuus, & pro iis mortuus est, qui jam tum erant in inferis, ut Esau, Saul, Achitophel, & pro eis quoque quos venturos eò certò sciebat. Atqui non pro iis, qui jam tum erant in inferis, quia nulla ex inferis liberatio est. *Luc. XVI.* neque etiam pro iis, quos venturos eò certò sciebat, quia omnium damnandorum eadem est conditio, exceptis pœnarum gradibus, qui dispares. E. non est mortuus pro omnibus & singulis. & (1) distingu. inter mortis actum & valorem seu pretium. Ille finitus, hic infinitus, supra & extra quævis tempora posuit est, adeoque ab æterno & in æternum viger, ad omnia quoque loca & omnes omninò homines se extendit, ut rectè *Veteres* dixerint: Meritum Christi se extendere & valere antrorsum & retrorsum: Sicut igitur, secundum *Bernhardi* dictum profuit antequam fuit, ita quoque contemptus ejus obfuit antequam fuit. (2) Pro iis etiam Christum esse mortuum, qui peribunt, diserta S. Scripturæ assertio est. *Rom. XIV. 15. I. Cor. II. 9. II. Petr. II. 1.* vide etiam *Hebr. VI. 4. 5. 6. X. 29.* Quare dici potest, pro damnatis & damnandis Christum esse mortuum, sed non quâ talibus. *B. D. Mentzer. T. II. Oper. pag. 579.*

§. LXIII.

Obj. V. Christus quidem nos Deo reconciliavit secundum scripturam, nusquam autem in Scripturis perhibetur, quòd Deus nobis reconciliatus sit per Christum. & (1) Frivolum hoc est,

est, quia, si nos Deo reconciliamur, & necessariò Deus nobis reconciliatur, ac proinde re eadem redit, sive Christum nos Deo, sive Deum nobis reconciliasse, asseramus, mutua enim inimicitia, quæ inter Deum & homines erat, per reconciliationem illam sublata est. Quòd autem (2) Deo potius nos reconciliati dicamur, quàm Deus nobis, istius ratio subest hæc: Deum esse offensam partem & homines offendentes, Offendens verò alterum, alteri offenso reconciliari dicitur Matth. V. 23. I Cor. VII. 11. Cùm itaque nos Deum peccatis nostris offenderimus, iramque ejus provocaverimus, hinc & Christus per mortem suam nos Deo reconciliasse dicitur. *Dn. D. Calov. Theol. Apost. p. 165, Walav. T. I. p. 402.*

THESIS V.

§. LXIV.

Christus semetipsum propriâ Virtute resuscitavit.

Vivificatus est Spiritu ex l. η. Spiritus autem notat suam Deitatem vel divinam vivificandi virtutem, quam ut Deus cum Patre & Spiritu S: essentialiter communem, ut Homo verò sibi hypostaticè communicatam habet. Unde relinquitur, quòd Christus seipsum suâ virtute resuscitavit, & quidem secundum divinam & humanam naturam. Quod etiam constat ex Joh. II. 18. 19. V. 19. 21. X. 18. 19. Rom. I. 4. &c. *B. D. Mentz. T. I. Op. p. 424. T. II. p. 281.*

§. LXV.

Photiniani, Sociniani & Calviniani negant thesin, illi quoad divinitatem, hi secundum humanitatem. Vid. *Socin. disput. cum Er. Joh. p. 117. & Anti-Eutropius p. III. Smalc. resp. ad Nov. Monstr. p. 190. de divin. Chr. Cap. 13. p. 84. in Catech. C. II. de off. Chr. p. 312. Polan. l. 6. Syniagm. C. 23. Buc. in L. C. I. 26. 44. Colloqu. Mompelg. p. 277.*

§. LXVI.

Obj. I. Qui virtute alienâ resuscitatus fuit à mortuis, is propriâ virtute semetipsum non resuscitavit. Atqui Christus virtute alienâ sc: Dei Patris est resuscitatus à mortuis. E. R. (1) malè virtus Patris dicitur aliena, cùm absolutè considerata Filio sit

fit communis Joh. V. 19. X. 17. 18. 30. (2) Resuscitatio Christi sicut est opus Dei ad extra, adeoque indivisum & commune, ita quoque tribuitur in Sacris, cum toti Trinitati, tum Deo Patri & Filio sigillatim. Toti Trinitati Vel generatim Deo adscribitur Act. II. 24. sq. III. 15. V. 30. X. 40. XIII. 30. 37. Col. II. 12. Deo Patri Gal. I. 1. Eph. I. 20. 1. Thes. I. 10. Filio Joh. II. 19. X. 18. &c : Deus Pater igitur excitavit Filium, sed non exclusivè. Christus & à Patre & à seipso est resuscitatus. (3) peculiaris quædam subest ratio, cur resuscitatio illa Deo Patri toties in Scriptura tribuatur? ut indicetur, Deum Patrem, cujus irâ Christus vel Filius Dei propter nostra ei imposita peccata, in dolorosissimam & ignominiosissimam traditus erat mortem, hâc obedientissimâ & satisfactoriâ morte plenissimè placatum, nobisque reconciliatum esse. Si in morte mansisset, ira Dei averfa non esset. Rom. IV. ult. Col. I. 20. I. Cor. XV. 17.

§. LXVII.

Obj. II. Christum resuscitationem sui ardentibus precibus à Patre efflagitasse. Hebr. V. 7. R. (1) Christus potuit Lazarum excitare, & nihilominus potentiam excitandi per preces Patri acceptam retulit Jo h. XI. 42. (2) sermo hîc est de Christo quâ homine in extremo exinanitionis gradu constituto; Quâ homo autem semetipsum non resuscitavit per suæ Carnis potentiam, vel virtute aliquâ & vitâ humanâ, quippe quæ tota aberat & prostrata jacebat, Sed resuscitatus est à Deo aut divinâ virtute sibi ut Homini verè ac personaliter Communicatâ. D. Gerh. T. III. LL. p. m. 804.

§. LXVIII.

Obj. III. Christus ipse affirmat: Filium à seipso nihil posse facere Joh. V. 19. E. nec à seipso vel suâ vi ac potestate corpus suum resuscitare potuit. R. (1) à negatione aseitatis ad negationem æqualitatis non V. C. Negatio aseitatis arguit tantum l. c. potentiæ inseparabilitatem, hoc sensu, non potest Filius facere à se i. e. seorsim à Patre aliquid, quia quæcunque Pater facit, Filius *omnino* facit. In quâ interpretatione concedimus: Christum non à seipso corpus suum resuscitasse. At hinc minimè aliquis inferre potest. E. suâ vi non resuscitavit. (2) Christus à seipso

E 3

pso

ψο ἢ ἐρεγασίω corpus suum non resuscitavit, sed à seipso ἢ ὁμοσιω cum Patre, ipsam divinam habente virtutem, & ἢ θεου ὁμοσιω, habente illam divinam virtutem secundum humanam naturam sibi communicatam. *B. D. Haberk. in spec. Disp. de Resurr. Chr. p. 26.*

§. LXIX.

Obj. IV. Joh. II. 19. Verbum ἐγείρειν non modò suscitare, sed & erigere significat, quare sensus sit: Quòd Christus, dum eum Deus à mortuis resuscitavit, corpus suum erexit. *Ædet Pl. Veneranda Theolog. Fac. Witeberg. in Confut. Catech. Raccov. p. 566. seq.* Heist das nicht unsers lieben HERN Christi und seiner Wort spotten. Er hatte neulich Käufer und Verkäufer aus dem Tempel zu Jerusalem getrieben / daß sich alle für ihm fürchten mußten. Und wiewol das ein herzlich Zeichen seiner allmächtigen Krafft / der alle Menschen unterthan seyn müssen / gewesen / so habens doch die Juden verachtet / und ein ander Zeichen von ihm begehret / daraus sie abnehmen möchten / daß er es aus göttlicher Krafft und Befehl thue. Drumb sagen sie zu ihm / was zeigest du uns vor ein Zeichen / daß du solches thun mögest? Der HERN wies sie auff seine Auferstehung von den Todten / gleichwie er in gleichem Fall Matth. XII. 40. auch gethan / in welcher sie sein Krafft und Gewalt erst recht erkennen werden / wann er den zerbrochenen Tempel seines Leibes wieder auffrichten würde. Was wäre nun aber das für ein Zeichen / wann ein tod Mensch / den ein ander etwa auffgeweckt / sich im Grabe auffrichtet / wie etwa der Wittwen Sohn zu Nain / oder des Jairi Tochterlein gethan. Derowegen ist nicht nöthig / daß wir das griechische Wort im teutschen geben / erwecken / sondern man bleibe bey Herrn Lutheri version, da Christus seine Auferstehung ein Auffrichten seines Leibes heisset / gleichwie den Tod desselben eine Zerbrechung genennet.

§. LXX.

Obj. V. Der Worten Christi Joh. X. 17. ihr Verstand ist: Wie es nicht an eurem Willen gelegen / mich zu tödten / sondern an dem Willen des Vatters / also ist auch nicht an eurem Willen gelegen / daß ich im Todte bleibe / sondern das ist der Wille

Wille des Vatters / daß nachdem ich mein Leben gelassen / ich zur Auferstehung der Todten komme / und von meinem Vater das ewige Leben empfangen. *Re. der Facult. Theol. Witteb. l. c. p. 570. seq.* Wer wolt doch diese Meinung der Wort Christi errathen / wann ihm euer nicht vorgesezet hätte den Sonnenklaren Worten Christi zu widersprechen? Der Herr Christus redet ja nicht von dem Willen des Vatters / nach welchem er gestorben / sondern von der Macht die er habe / von sich selber seinen Geist aufzugeben / nicht wenn es seinen Feinden / sondern wann es ihm gefällt. Also redet er auch von der Macht / die er hat / wieder von den Todten aufzustehen / wenn es ihm gefällt. Und von wegen dieser Macht spricht S. Petrus / es sey unnützlich / daß er hab vom Todt können gehalten werden Act. II. 24. Diereil nemlich die gödtliche Krafft / so das Leben selber ist / in diesem getödteten Jesu warhafftig war.

§. LXXI.

Obj. VI. Si Humanitas Christi seipsam exsuscitasset seu ad resurrectionem suam cooperata fuisset, Paulus minimè diceret: Christum per resurrectionem ex mortuis potenter esse declaratum Filium Dei secundum Spiritum Sanctificationis Rom. I. 4. *Re. negando consequentiam.* Cum enim Christus ut Homo seipsam resuscitavit, non humanâ & creatâ virtute, sed per Deitatis suâ potentiam sibi verè communicatam, rectè proin ait Paulus: Christum per resurrectionem se potenter Filium Dei demonstrasse. Et hinc etiam dicimus. Is, qui corpus suum propriâ virtute & ex se à mortuis suscitavit, est verus Deus & verus Homo in Una persona, quia mortuorum resuscitatio soli Deo competit.

THESIS VI.

§. LXXII.

(α) Totus Christus (β) verè descendit ad inferos, ut (γ) de dæmonibus triumphum ageret, & incredulos jure damnatos esse convinceret.

(α) Totus Christus, Deus & Homo, Dei & Mariæ Filius, tota Persona, minimè soluta, non tantum quoad animam, sed etiam

etiam secundum corpus (quod æquè ut illam persona ἁδὲ in
 sui complexum inseparabiliter & indistanter univit) ad inferos de-
 scendit, quia in loco nostro & carnis seu Humanitatis, & Spiritus
 sive Deitatis, ex quibus totalitas vel integritas personæ perficitur,
 expressa fit mentio. Ut mors personale unionis vinculum
 non dirupit, ita nec infernus idem dirumpere potuit. Ut naturas
 non distinxit cœli sublimitas, ita nec easdem divulgavit inferni
 profunditas. *Simpliciter credimus, quòd tota persona, Deus &
 Homo, post sepulturam ad inferos descenderit, respondet Declaratio
 Form. Conc. p. 788. ad quæstionem, num animâ tantum, an divinitate solâ,
 an verò animâ & corpore descenderit?* Si Sola anima sine corpore
 descenderit ad inferos, solâ illa triumphavit de inferno, quod dictum
 absurdum & impium est, *B. Dn. D. Mæler. Disp. VIII. in Form. Conc. Controv. IV. p. 173.* (β) verè ac realiter
 descendit ad inferos, quoniam Christus, post ζωοποίησιν ejus θανάτωσιν
 insecutam, adeoque anima & corpore, propriè profectus est ad infernum,
 vel Spiritus in illo detentus: Sicque non loquimur de descensu Christi
 metaphorico, spirituali vel passionis, de quo Th. II. sed vero, reali,
 proprio, corporali (pro ut vox hæc opponitur Spirituali. *D. Chemnit. in Form. Concord.
 Disp. X. th. III.*) vel triumphali, qui peculiarem Fidei articulum vel
 ejus partem constituit, atque ad exaltationis statum pertinet, nec non in
 Symbolis, Apostolico, Athanasiano, Augustanâ Confessione & libro
 Concordiæ docetur. In *Ignatii* interpolata (secundum *Isaac Vossium*)
Epistola ad Trallianos p. m. 164. hæc verba de eo leguntur: *καὶ κατῆλθεν εἰς ἄδην μόνος, ἀνῆλθε δὲ μετὰ πλῆθους.* Descendit enim in infernum solus, ascendit verò
 cum multitudine. (γ) ut de dæmonibus triumphum ageret &c. Nam
 prædicavit Spiritibus, ubi πῶς ἐμῆρευξεν non tantum verbale, sed reale
 præconium infert, quod non solum penes inferos verbis factum, sed
 etiam ipso opere Victorem triumphantem demonstravit, sicut *Ambrosius*,
Cyrillus & *Athanasius* explicant. *D. Chemnit. l.c. th. VII. D. Affelmann. in Disp. de Descens. Chr. ad inferos. D. Caspar. à Lilien in Summ. Theol. pag. 160. seq. adde Hof. XIII. 14. I Cor. XV. 54.*

Rejicimus sententiam I. *Calvinianorum*, quorum quidam (a) Christi descensum ad inferos pro peculiari Christianæ religionis articulo habendum negant, ut *Calv. l. 2. Institut. c. 16. Polan. l. 6. Synagm. c. 21.* (β) alii eundem de morte, cum *Zwunglio*, alii de sepultura cum *Bucero, Beza, Piscat.* alii de morte & sepultura simul cum *Bullingero*, alii de statu, in quo Christus à tempore sepulturæ usque ad resurrectionem fuit, cum *Parkero, Amesio*, alii de toto humiliationis statu cum *Sohnio*, accipiunt. (γ) De horrendis animæ cruciatibus explicant *Keckermannus, Fr. Junius, Lavatherus, Catechism. Heidelbergensis.* Vid. *Dr. D. Calov. T. VII. LL. p. 636 Joh. Croc. Anti-Bec. T. I. p. 637.* (δ) Sunt, qui asserunt, Christum non naturæ humanæ substantiâ, sed passionis efficaciam ad inferos descendisse. II. *Pontificiorum*, collocantium (a) corpus Christi in sepulchro & animam interea in inferno. (b) dicentium infernum in terræ centro, inque illo distinctas sedes & cameras esse, (c) tradentium, Christum descendisse ad inferos, ut inde animas defunctorum Patriarcharum sub *V. T.* fidelium ex limbo educeret, ubi ante ejus adventum continebantur. III. *Socinianorum* dogmatizantium, quod descensus Christi ad inferos nihil aliud significet, quam statum Christi post mortem, qui idem cum aliorum mortuorum statu fuerit. IV. *Calixtinorum*, quoad hunc articulum cum Calvinianis & Socinianis conspirantium. *D. Calov. in Harm. Calixt. Heret. p. 47. seqq. & 1008.*

§. LXXIV.

Obj. I. Synodum Nicenam & alias ne verbulo meminisse descensus Christi ad inferos. Et *Irenæum, Origenem, Tertullianum, Augustinum*, sicco pede præterisse hunc articulum. R. (1.) In prisca Ecclesia non tam de Articuli hujus veritate, quam genuino ejus usu disputatum est. Quis nisi infidelis negaverit, apud inferos fuisse Christum, inquit *Augustinus T. II. Epist. 99. p. 165.* (2.) Quod *Nicena Synodus* mentionem hujus articuli fecerit nullam, id procul dubio propterea factum, quia in disputationem nunquam venerat, ejusque Concilii scopus erat, non tam reliqua Religionis Christianæ Capita prolixè explicare,

F

quàm

quàm Christum Patri ὁμοῶσιον asserere. (3.) Etiam si *Nicenum Symbolum* de Christi descensu nihil cogitaverit, eundem tamen *Athanasius* expressit in suo symbolo, quod in *Alexandrina Synodo* anno Christi 371. approbatum, & à Catholica Ecclesia receptum est. (4.) Patres quod attinet, *Irenaeus in fine sui adversus haeres. operis peculiari capite* eum ipsum articulum tractat, eosque qui Christum ad inferos descendisse inficiati sunt, gravissimè refutat, haereseos damnans. *Origenes Homil. 5. super Genes. & alibi. Tertullianus l. de anima c. 31.* de descensu Christi ad inferos adeò non dubitant, ut in Pontificiorum sententia Pontificiis videantur. *Augustinus item serm. 31.* in explicatione Symboli de descensu Christi quoque verba facit, illumque articulum *serm. 115.* Apostolo Thomæ adscribit, & in pluribus aliis locis. *D. Gesner. Diss. XIV. pro L. Conc. p. 463. D. Broehm. T. I. System. p. 916.* §. LXXV.

Obj. II. Evangelistæ, qui minimas historiae Christi circumstantias attigerunt, prorsus non meminerunt descensus Christi ad inferos, sed sepulturae resurrectionem immediatè subjunxerunt. R. (1.) Secundum eos, qui volunt Christum prædixisse suum descensum, ubi de typo Jonæ à ceto absorpti loquitur *Matth. XII. 4. XVI. 2. Luc. XI. 29.* Injuria fit Evangelistis, quòd descensum Christi silentio præterierint. (2.) Ratio, cur Evangelistæ prætermiserint, est, quia ejus nec ἀντίστα fuerant, nec veritatem ex aliorum oculatorum & fide dignorum testium relatione perceperant. *D. Gerb. in Harm. Evang. Cap. CCVII. p. m. 2077.* (3.) dicant Adversarii, annon sufficiat, descensum Christi ad inferos, ab aliis θεοπνευστοῖς Scriptoribus traditum esse. §. LXXVI.

Obj. III. Christum nec Deitate, quæ ubique fuit, nec corpore, quod in sepulchro fuit, nec animâ quæ in Paradiso fuit *Luc. XXIII. 42.* in infernum descendisse. R. (1.) Descensus Christi ad inferos non fuit physicus, localis, sed realis, supernaturalis, gloriosus ac triumphalis. (2.) Descendit vivificatus & sic postquam vitæ restitutus fuit. Licet (3.) anima etiam à corpore localiter separata fuerit tempore mortis, ut personaliter in Ἀόγῳ unita permaneret, nunc tamen vivificatus totus Christus ad inferos

feros descendit. Quis enim negabit, cum Christus jam vivificatus fuerit profectus, reunitam fuisse naturaliter animam corporis?

§. LXXVII.

Obj. IV. Christus nec descendit ad inferos ut victoriam ostentaret, siquidem resurrectio fuit initium triumphi & glorificationis Christi; nec ut ibi pateretur, siquidem in cruce dixit, consummatum est: nec ut Patres è limbo liberaret, cum limbus ipse sit merum figmentum. R. (1.) Christus utique in infernum descendit, ut Diabolis & universis damnatis sese præsentem, tanquam victorem & triumphatorem, sisteret, Diabolo ac inferno ut victis insultaret Hof. XIII. 14. I. Cor. XV. 54. 55. (2.) distingu. inter glorificationem Christi respectu hominum & respectu devictorum hostium factam. Quoad hos initium glorificationis Christi est descensus ad inferos; quoad illos resurrectio à morte. *D. Gravv. in A. Conf. A. III. p. 157.*

§. LXXVIII.

Obj. V. Descensu ad inferos ubique in Scripturis significari gravissimas adversitates & exquisitissimos dolores; ut, quando aut Jacob descendendum sibi dicit cum luctu in infernum ad Filium Gen. XXXVII. 35. aut Job, adversitatum durissimarum multitudine turbatus, temerè optat, ut in inferno occulteretur Job. XIV. 13. R. (1.) à nudis & meris hominibus ad Christum θεῶν ἰσοπαροῦ non licet argumentari. Utrut descensu ad inferos, quoties de aliis usurpatur hominibus, toties summa significetur angustia; is tamen gravissimè fallit, qui ad Christi descensum extendit. (2.) distingu. inter descensum Christi metaphoricum & proprium, verum, realem, substantialem. De illo conceditur, de hoc negatur.

§. LXXIX.

Obj. VI. Gen. XV. 15. Tu ibis ad Patres tuos, Abrahami verò Patres, utpote Idololatræ, erant in inferno. E. & Abrahamus in limbum ire debebat. R. (1) Phrasîs hæc: Tu ibis ad patres: non parem loci, sed mortis conditionem exprimit. Quare *Vatablus* illam exponit per morieris, & *Cornelius à Lapide* per non defungeris morte placidâ, pacatâ, lætâ. (2.) Adam, Seth, Enoch, Noa & alii fuerunt quoque Patres Abrahæ, sed non Idololatræ.

Iatr. (3.) Plus est in conclusione , quàm fuit in præmissis.
§. LXXX.

Obj. VII. Gen. XXXVII. 35. Descendam lugens ad fili-
um meum in infernum. R. (1.) nomine *למנו* locus tormenti,
impiis post hanc vitam deputatus, hic notari nequit. Verum (2.)
vel sepulchrum vel fossam notat, sic exponentibus *Lyrano, Au-*
gust. Steucho, Pagnino & Ariâ Montano, D. Gerh. Conf. Cath. T.
II. pag. 327. seq. vel (3.) mortem sive statum & conditionem mor-
tuorum in genere, confirmante hanc expositionem loco paralle-
lo Gen. XLII. 38. XLIV. 29, 32. Descendere facietis canitiem me-
am *הלש* Canities autem ex Adversariorum hypothesi non de-
scendit in limbum, sed anima duntaxat à corpore separata. Cui
assentitur *Emanuel Saa*, hunc sensum tradens: Eritis mihi causa
mortis, seu efficietis ut præ mœre moriar.

§. LXXXI.

Obj. VIII. Cum Samuel apparuit Sauli consulenti Py-
thonissam, ejus anima de terra ascendere visa est. E. ascendit ex
limbo. R. (1.) Spectrum fuisse non animam Samuelis, res ipsa
docet, & agnoscunt præter Veteres, *Gregor. Nyssen. Basilium,*
Cyrril. Alexandr. Chrysoth. &c. Thomas, Gloss. Ordin. August.
Stenchus, Johannes de Turre Crem. Cajetanus, Gratianus Causa
XXVI. Quod autem Bellarminus afferat testimonium Syracidis
C. XLVI. ubi asseritur. Samuelem prophetasse post obitum.
R. Liber ille Apocryphus est, & Author sequutus historiæ nar-
rationem: Sicut igitur hæc de imaginario loquitur Samuele tan-
quam de vero, qualem esse, suo merito decepti Saul & Pythonis-
sa crediderunt; Ita & istum loqui, animadvertit *Cornel. Janfen.*
in h. l. Sicque ea dicuntur *ισοειμῶς* & recitative, non *ἐξηγητικῶς*
& assertive. *D. Calov. T. I. Syst. p. 345. seq. (2.) Lombardus*
Leg. 52. limbum Patrum ex suppositio Nicodemi Evangelio pro-
bare instituit. E. agnoscat, in Canonicis Scripturis fundamen-
dum ejus dari nullum *D. Gerhard. Conf. Cath. l. c. p. 323.*

§. LXXXII.

Obj. IX. Anima dicitur in carcere fuisse I. Petr. III. 19.
non ergo erant in cœlo, nam ridiculum est dicere, animas in cœ-
lo tanquam in carcere inclusas fuisse, cum cœlum sit Dei sedes.

R. (1.)

℞. (1.) *Andradus l. 2. Defens. fid. Trident. p. 127. negat*, ex h. l. limbum Patrum elici posse. (2.) *Turrianus, Fevardentius, Turrinus*, per *φωλακὴν* intelligunt purgatorium. (3.) *Mendoza in Controv. Theol. q. 1. p. 73.* nec limbum, nec purgatorium, sed ipsum intelligit infernum. (4.) Si limbus hic inte ligeretur, in illo tantum pii & fideles, ex *Pontificiorum* hypothefi, fuiffent, incredulos autem D. Petrus in isto detentos dicit. (5.) Apostolus nullius meminit liberationis vel educationis, verum prædicationis. *D. Gerb. Conf. Cath. T. II. p. 343. T. III. p. 467.*

§. LXXXIII.

Instat (1.) *Bellarminus L. IV. de Christi anima C. XIII. §. secundo.* Spiritus, qui hîc distinguitur contra carnem, non videtur posse significare aliud, quam animam. ℞. (1.) falsissimum hoc est, quia hîc in Christo caro & Spiritus sibi opponuntur, ubi illa humanitatem, hic Deitatem significat. (2.) de Christo dicitur *ζωοποιηθεὶς* non de anima; nec (3.) de hac commodè dici potest *ζωοποιηθεῖσα*, quia nihil propriè vivificatur, nisi sit mortuum, nihilque vivum conservatur, nisi sit mortale.

§. LXXXIV.

Instat (2.) Veniens prædicavit, si de anima intelligatur, propriè accipi poterit, at si de divinitate, non potest accipi, nisi impropiè. Præterea verbum in Græco est *προβθεῖς*, quod paulò infra accipitur propriè. E. & hîc. ℞. (1.) negando, quòd *προβθεῖς* propriè accepta soli animæ comperat (2.) Christus *θεὸν θρωπώθη* tam verè & propriè profectus est ad prædicandum spiritibus in carcere, quam verè & propriè profectus est in cælum v. 22.

§. LXXXV.

Instat (3.) Prædicationem Christi in inferno non fuisse ad convertendos infideles, sed solum ad annunciationem gaudii magni piis animabus inde liberandis. ℞. prius affirmatur, posterius negatur, sicque est probandam. Prædicavit Christus, proclamando suam victoriam, victorem se sistendo, nec non justam condemnationem, *ἀπιστίας* damnatas animas arguendo & convincendo.

§. LXXXVI.

Instat (4.) in Latina versione legi, qui in carcere erant.

F 3

℞. (1.)

32. (1.) Hæc versio non est authentica, ac proinde non attendenda.
 (2.) *Andradius* l. c. observat in Græco textu esse §*oriv* existentibus, non verò erant. Unde infert: Christum, qui jam dudum in Spiritu advenerat, prædicasse Spiritibus illis, qui jam in inferno pœnas suæ incredulitatis meritas luunt, quòd justis Noæ arcam ædificantis admonitionibus credere noluerint.

Sectio IV. Practico-Ascetica.

§. LXXXIIX.

Quia Christus est passus, & nos patiamur. Et quidem promtè, patienter & obsequiosè: Sic nobis prævit ac reliquit exemplum ut ejus vestigia sequamur, I. Petr. II. 21. Nemo autem patiatur quasi homicida, aut fur, aut maleficus, aut curiosus alienarum rerum, sed ut Christianus I. Petr. IV. 15. 16. non malefacientes sed beneficientes, propter justitiam, bonam habentes ac retinentes conscientiam, patiamur. Tùm enim beati sumus, nostrumque est regnum cœlorum Matth. V. 10. Hæc est gratia apud Deum, si propter conscientiam tristitias sustinemus, injustè patientes. Exercitati saluberrimum accipiemus fructum Hebr. XII. 11. Ubi multum crucis, ibi multum lucis. Ubi abundant passiones Christi, ibi & consolationes ejusdem. Nostra passio est passio Christi II. Cor. I. 5. 7. Sine afflictionibus nihil valemus. *B. D. Lutherus T. IV. lat. p. 4.* Melius est, ut sive divinis sive humanis justis subjaceamus verberibus, quàm ab injustitia in verberum ad justitiæ studia trahamur. Melius est, esse oves occisionis quàm porcos voluptatis. Passiones nostræ non sunt condignæ ad præteritam culpam, quæ remittitur, ad præsentem consolationis gratiam, quæ immittitur, & ad futuram gloriam, quæ promittitur. *Berrh. de convers. c. 30.*

§. LXXXIX.

Christus pro peccatis justus pro injustis, est passus, peccata igitur detestemur & aversemur. Ipse innocens, quæ non rapuit, exsolvit. Ps. LXIX. 6. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus propter scelera nostra Es: LIII. 6. Quantos labores ac cruciatus animâ & corpore perpessus est! judicemus hinc, quàm abominanda res peccatum in Dei oculis sit? utpote

utpote quod nec expiari potuit, nisi ipse Deus vel Dei Filius in tantam sese demisisset miseriam, totque animæ & corporis passiones nostrâ causâ sustinuisset. Magis horrendum divinæ iræ adversus peccata exemplum, quàm hoc ipsum extat nullum. Quis hoc piè considerans peccata sua non deploret ac mortificet, peccata non detestetur ac aversetur, à peccatis non absteineat, sibi que caveat? Fugiamus ergò peccata, tanquam à facie colubri; si accesserimus ad illa, mordebunt nos, dentes leonis, dentes ejus interficient animas hominum, Ecclesiast. XXI. 2. 3. Consolationem quoque capiamus exinde, quòd Christus pro peccatis, justus pro injustis, sit passus. Disciplina pacis nostræ super eum, & livore ejus sanati sumus Es: LIII. 6. Qui peccatum non norit, pro nobis factus est peccatum, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso II. Cor. V. 21. Hoc est mysterium illud opulentum divinæ gratiæ in peccatores, quòd admirabili commercio peccata nostra, jam non nostra, sed Christi sint, & justitia Christi, non Christi, sed nostra sit. Exinanivit enim se illâ, ut nos eâ indueret & impleret, & replevit se nostris, ut exinaniret nos eisdem. Ita ut jam non modò objectivè (ut dicunt) sit nostra Christi justitia, sed & formaliter, sicut non tantùm objectivè Christi sunt peccata nostra, sed & formaliter. Quomodo enim ille in nostris peccatis dolet & confunditur, hoc modo nos in illius justitiâ lætamur & gloriamur. *Megalander Lutherus T. II. Lat. f. 241. b.*

§. XC.

Christus est mortificatus Carne, mortem illius proinde, humano generi multis modis salutarem, devotè nec non indefinenter, grati meditemur. Mors Christi est sacrificium pro peccatis nostris, mors mortis nostræ & confirmatio novi fœderis. Mortem pro peccatis nobis debitam Christus in sese transtulit, offerendo semetipsum Deo pro nobis hostiam & sacrificium in odorem suavitatis. Eph. V. 2. Ideò Filius Dei factus est homo, & in humana natura sua mortem perpeffus est, ut, quia verus est Deus, passio & mors sua, æquivalens esset λόγος, &, quia verus est Homo, ideò pro nobis fratribus præstari posset. Cùm mors nostra sit peccati pœna, ideò mors Christi facta est pro peccato
hostia,

hostia, *August. serm. 138. de temp.* Christus per mortem suam mortem vicit Hof. XIII. 14. Hebr. II. 14. eamque in æternum devoravit Ef. XXV. 8. I. Cor. XV. 54. Mortem Christus morte ipsâ mortisque vinibus vicit, & de peccato peccatum damnavit, sicut & maledictum maledicto superavit, & potestatem nobis dedit, Diabolum, mundum, carnem, non nisi propriis eorum studiis vincendi, dum fide & patientiâ firmatos & invictos reddit, adversus omnem vim & astutiam eorum *B. Lutherus T. II. Lat. 120. a.* Morte Christi mors nostra est mortua. *Bernh. serm. 2. in nat. Dom.* Nomina mors retinet, facilis sunt cætera somnus. Prostantis Christi morte partis beneficiis gratos nos præstemus, illa beneficia nobis verâ fide applicantes, & spiritualiter peccatis mortui, non nobis ipsis sed illi, qui pro nobis ex immenso amore mortuus, viventes & obsequentes, juxta Rom. VI. 4. II. Cor. V. 15. Gal. II. 20.

§. XC.

Christus est vivificatus Spiritu, quare de ejus victoria adversus suos & humani generis hostes, Dei reconciliatione, & nostra resurrectione non dubitemus. Nisi Satanam, mortem, &c. vicisset, vivus ex pugna non rediisset. Quando Creditor sponforem è carcere dimittit, id argumento est, quòd ipsi plenè satisfactum sit. Et hac de causa toties Scriptura asserit, Christum à Patre resuscitatum esse Act II. 24. III. 15. &c. ut sciamus, Patrem ratam habere Filii satisfactionem, & propter eam humano generi placatum esse. In morte & resurrectione Christi ea consolatio denunciatur, quâ non major humano generi nunciari potest: scilicet commune omnium malum, mortem ita esse victam, ita credentibus subjectam, ut ad vitam, quam videtur absorbere, cogatur plus cæteris omnibus coöperari. Quis hîc non cantet? quis non cum Christo exulet? *B. D. Lutherus l. c. 26. a.* Sicut Christus non mansit in morte, sed vivificatus est, ita nec nos sub terræ pulvere mortuos delitescere patietur, sed ad vitam & gloriam resuscitabit. Vivo Ego & vos vivetis Joh. XIV. 19. Quod in ipso tanquam capite præcessit, illud in nobis, tanquam membris, suo tempore sequetur. *August. l. 2. de Trinit. cap. 17.* si modo à spirituali morte resuscitati verâ fide in Ipso vitam quæramus, &

& in vitæ novitate ambulemus. Sancta vita gloriosam præcedit,
& gloriosa vita sanctam sequitur.

§. XCII.

Christus post passionem mortific. & vivificationem, profectus Spiritibus in carcere prædicavit, superatis itaque mortis ac inferni doloribus, verè ac realiter ad inferos sive damnatorum sedem, tanquam victor, triumphator, cœli terræque Dominus, captivam ducens captivitatem, & de Diabolo, inferno ac reliquis hostibus gloriosè triumphans, descendit. Mortuus eram, & ecce sum vivus in secula seculorum, & habeo claves mortis & inferni Apoc. I. 18. Quemadmodum Mors, quâ Christus nos à morte redemit, fuit vera ac realis mors: Ita quoque descensus, quonos ex inferni manu liberavit, fuit verus ac realis descensus. Injuria Domini nostra gloria est. Ille mortuus est ut nos viveremus. Descendit ad inferos ut nos ascenderemus ad cœlos. *Hieron. in Cap. III. Gal.* Christus mortem usque ad infernum persequitur, gloriosius captivandam in regno suo, & magnificentius in sedibus suis triumphandam. Ad descensum cœlestis Domini profundum inferi panditur, peregrinum sibi lumen inferri nox æterna miratur *Aug. serm. 156. de temp.* Cùm autem Christus glorioso descensu suo nos ex inferno liberarit ac eruerit, vivamus ita, ne nosmet ipsos denno in hunc detrudamus, verùm potiùs ad illum in Cœlum ascendamus, canentes in perpetuum, sicut & jam: Sedeni throno & Occiso Agno, benedictio, honor, gloria & potestas in secula seculorum. Amen.

Additamentum.

1. Legatur Scriptura, non solum ut teneatur, sed & vitâ exprimat. *Bernhardus.*
2. Ut Deus est erga pios indulgentissimus Pater, ita adversus impios rectissimus Judex. *Lactantius.*
3. Licuit loquendi ac disputandi necessitate tres Personas dicere, non quia Scriptura dicit, sed quia Scriptura non contradicit. *Augustinus.*
4. Operæ precium est agnoscere, Deum omnia præscire, non autem omnia prædefinire atque prædestinare. *Damascenus.*
5. Quis Catholicus Christianus ignorat, nullum novum

G

Diabo-

Diabolum ex bonis Angelis alterius futurum, sicut nec istum in societatem bonorum Angelorum rediturum. Augustinus.

6. Datum est Adamo posse peccare, non ut peinde peccaret, sed ut gloriosior appareret, si non peccaret, cum peccare posset. Bernhardus.

7. Deum offendisse quàm puniri gravius est. Chryso- sthomus.

8. Brevissima & apertissima duorum Testamentorum differentia, timor & amor. Augustinus.

9. Christus semetipsum exinanivit, non formam Dei amittens, sed formam servi suscipiens. Beda.

10. Non habent hæreditatem Petri, qui fidem Petri non habent. Ambrosius.

11. Efficacius est vitæ quàm linguæ testimonium. Cy- prianus.

12. Factum est non sine providentia Dei, quidam ur- bent regnis præditi, quidam regnantibus subditi. Augustinus.

13. Connubium non est ex colluvione peccati, sed ex in- stitutione Dei. Fulgentius.

14. Felix Sacramentum aquæ nostræ, quia ablutis deli- ctis in vitam æternam liberamur, Tertullianus.

15. Sic Christophori erimus, cum Christi Corpus & San- guinem in membra nostra recipimus, atque Divinæ Naturæ con- sortes efficitur. Cyrillus Hierosolym.

16. Una Fides justificat univerforum temporum sanctos, Leo.

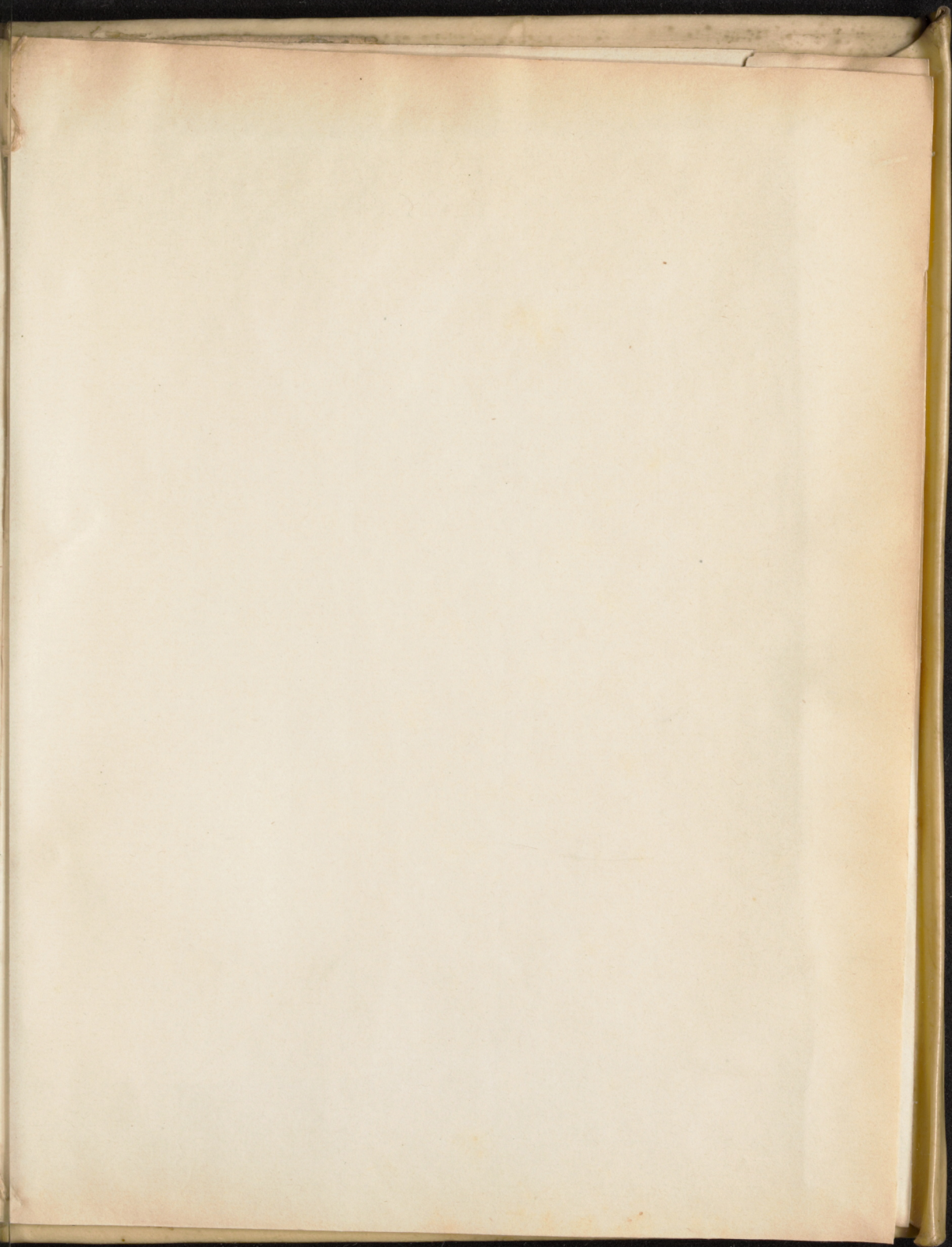
17. Vita Sancti Viri necessaria est, ut ejus vita exemplum præbeat aliis. Beda.

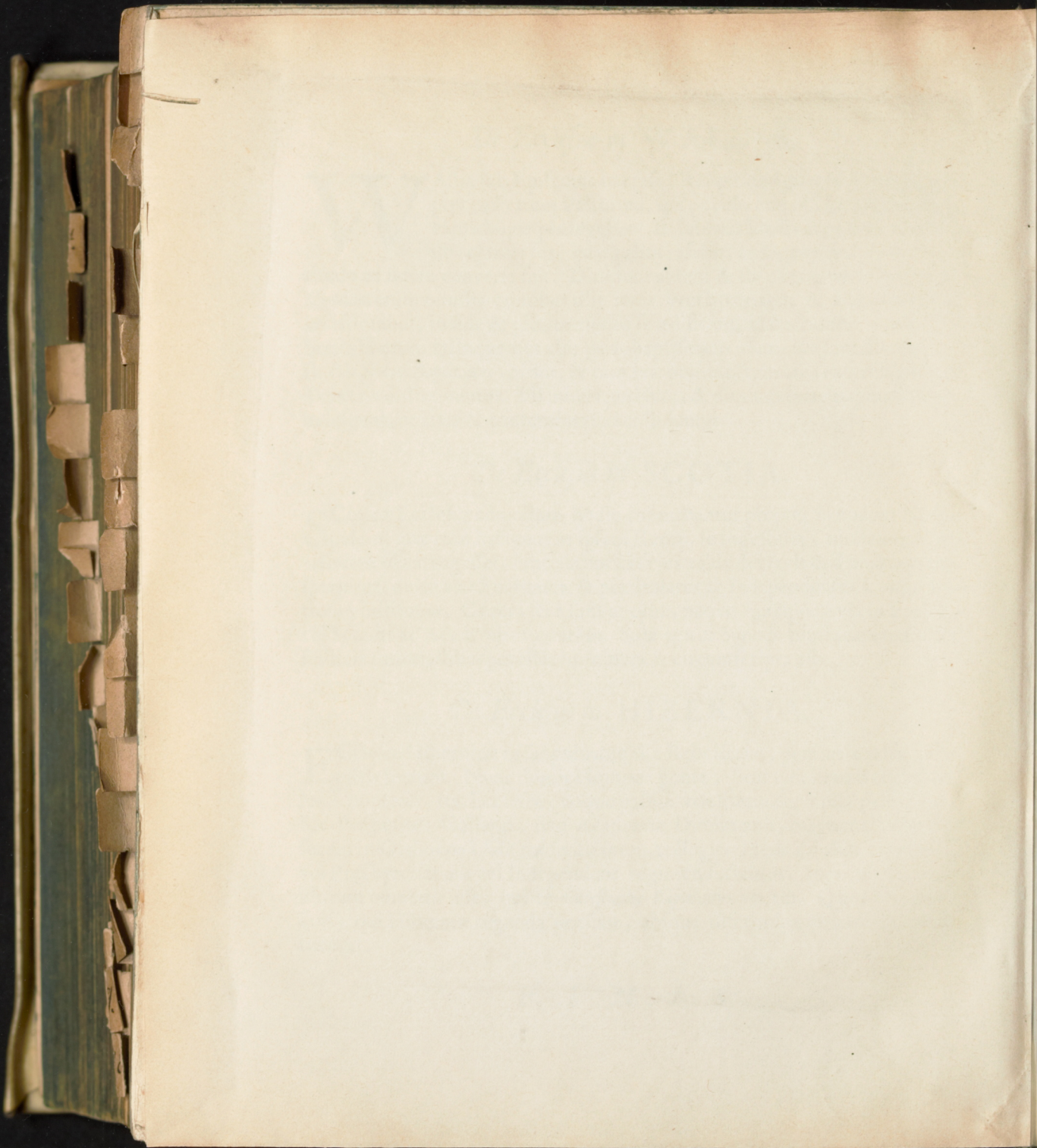
18. Ubi nulla emendatio, ibi nulla pœnitentia. Tertul- lianus.

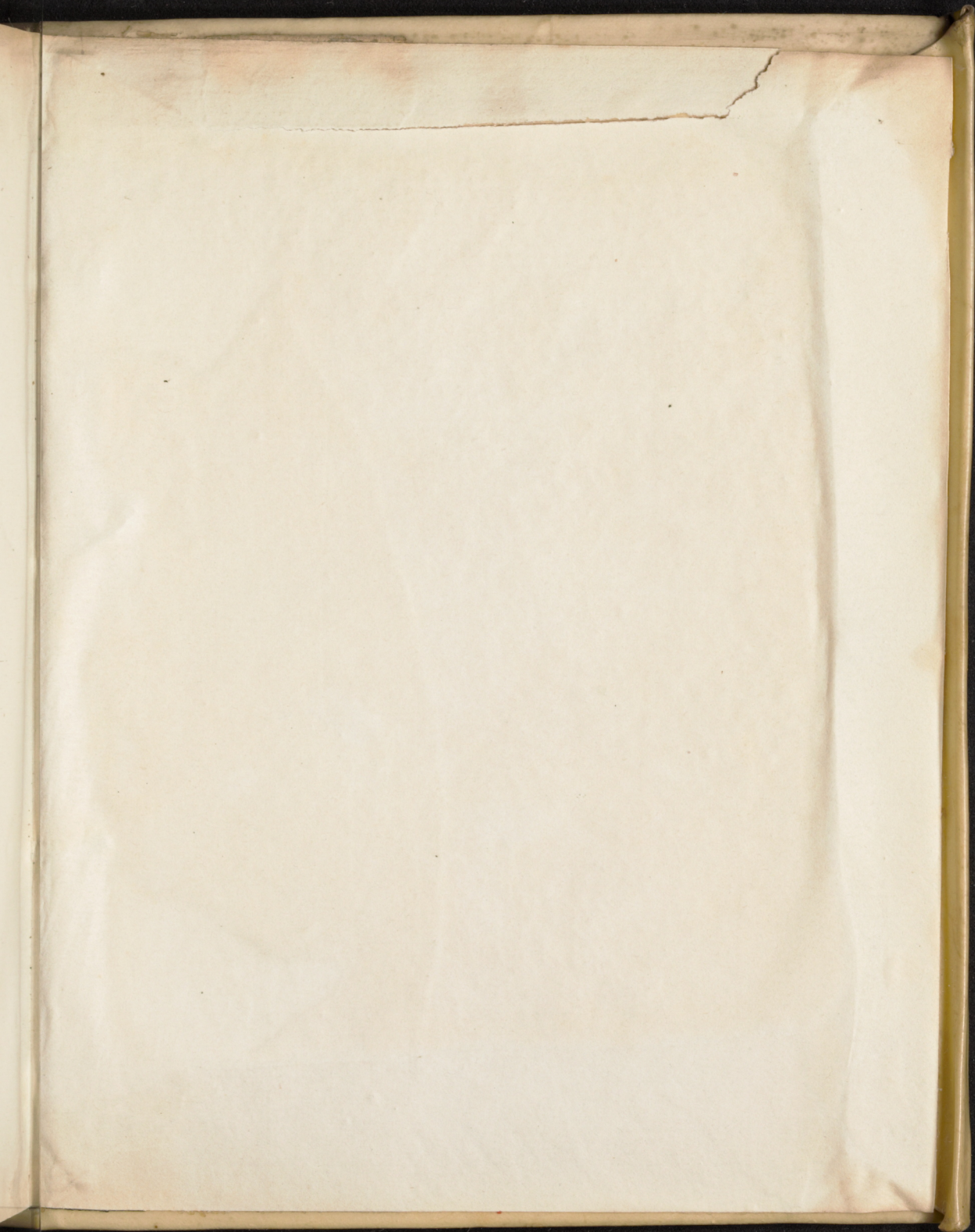
19. Deus prædestinavit ad Regnum, quos præcivit ad se misericordiæ prævenientis auxilio perventuros, & in se suble- quentis misericordiæ auxilio mansuros. Fulgentius.

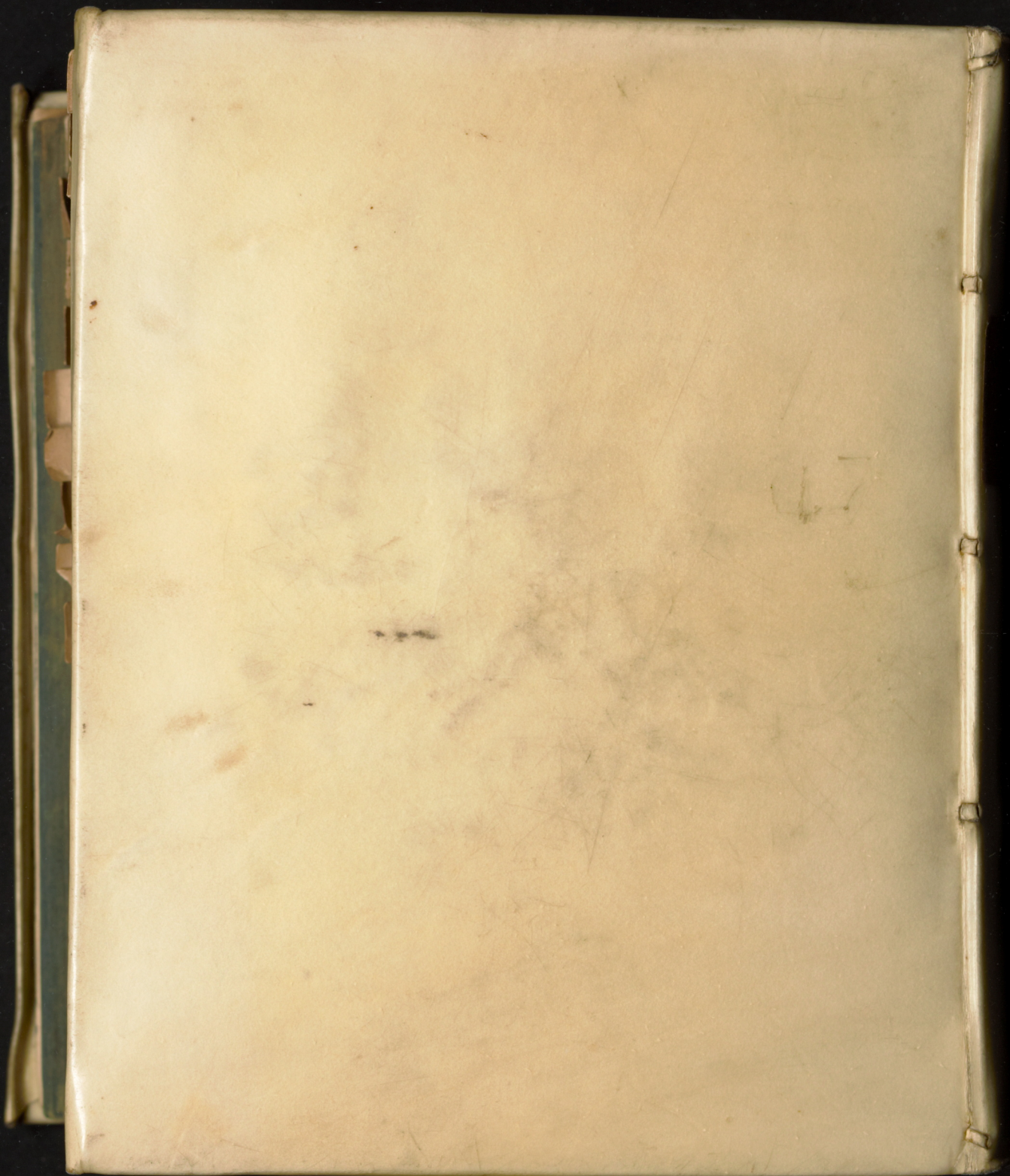
20. Novissima sunt quatuor: Mors, judicium, gehenna, gloria. Quid horribilius morte? quid terribilius judicio? quid in- tolerabilius gehennâ? & quid jucundius gloriâ? Bernhardus.

F I N I S.

prærepta fuerunt, denuò sibi vendicant, ita
 pastoribus, sine autoritate & consensu Ma-
 gistratibus, ut loquuntur, copulare. Liberum
 est relinquitur, vel à solo Magistratu, vel à
 legitimo Magistratu & potestatem dante, co-

que summus Scopus Magistratus est, non se-
 cus Ecclesiasticis, sed res ad fidem spectantes
 à arbitrio cuiusque committere: ideò in sa-
 cramentis quicquam neque prohibent, sed solum
 disciplinam tuerentur, ne quis blasphemias &
 blasphemice exercent, aut Remp. perturbent. Qui-
 bus Iesum Christum secundum Scripturas pro-
 ferunt absque scandalo pacifice se gerunt, illi
 non minus discrepent, ac errores suos habeant,
 sed ut se mutuò quoque tolerant, ad-

hominibus conantur *Presbyterianos & Independentes*
 pacem & tolerantiam adducere, eo præcipue
 quod cum utriusque Orthodoxam fidem profiteantur,
 propter solum diversum Ecclesie regimen collidi.
 quod formatas trans mare Ecclesias ad eandem for-
 mam adductis, remissius alias regi. Ne-
 cessariò brevem coituras, utrisque multum
 errore & obstinacia quotidie remittentibus,
 nec non erroribus suis, ad modestiam pronis.

De

